

КУЛЬТУРА

штотыднёвая грамадска-палітычная газета

выдаецца з кастрычніка 1991 года

№ 19 (1666)

10 мая 2024 г.

Беларусь адзначыла Дзень Перамогі.
Фота Уладзіміра Шлапака.
Працяг тэмы на стар. 2—4

насі і праўду жыцця. Яны непаладныя часу і абставінам, перадаючы праз пакаленні з малаком маці, аберагаюць ад памылак і дапамагаюць будаваць нашу будучыню. Для беларусаў такой падзей стала Перамога савецкага народа у Вялікай Айчыннай вайне.

Менавіта таму, заўважыў Аляксандр Лукашэнка, у абноўленай Канстытуцыі замяшчаны гэтыя словы: “Дзяржава забяспечвае захаванне гістарычнай праўды і памяці пра гераічны подзвіг беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны”.

— Для нас, беларусаў, праўда і памяць пра вайну мацнейшая за час і меж не маюць, — заявіў лідар. — Мы помнім нашых сяброў-антыфашыстаў, герояў палка “Нарманцы — Нёман”, удзельнікаў сустрэчы на Эльбе і іншыя прыклады сумеснай барацьбы з ворагам. Гэта прадмет нашага агульнага гонару з усімі, хто разам з намі прайшоў шляхам фашызму і хто яшчэ гаварыцца.

Як лічыў Аляксандр Лукашэнка, народам Еўропы даўно пара вразумець, што Вялікая Перамога — наш агульны здытак. Дзякуючы ёй, а таксама палітычнай, эканамічнай, ваеннай магутнасці Савецкага Саюза Еўразійскаму кантыненту на доўгія дзесяцігоддзі быў забяспечаны мір.

Кіраўні дзяржавы нагадаў, што, нягледзячы на ідэалагічны рознагалосі і геапалітычны барацьбу ў пасляваенны час, сусветным гульцам усё ж удавалася лагаворвацца.

— Ва ўмовах халоднай вайны бакі, якія праібсторавалі, рабіліся

рэальныя крокі да разрадкаі на аснове балансу сіл. Міжнародныя арганізацыі выступалі рэальнымі пляцоўкамі для перагавору і сасейнічальна захаваў міру і ўмацаванню бяспекі на планеце. Але з распадам СССР урокі вайны былі забыты, — канстатаваў Прэзідэнт.

Аднаючы даніну павягі баявому і працоўнаму подзвігу суайчыннікаў, Прэзідэнт узагародзіў вымслелам “За мужнасць і стойкасць у гады Вялікай Айчыннай вайны” беларускія населеныя пункты, якія найбольш самадлазна змагаліся з ворагам. Гэта Баранавічы, Дзяржынск, Дзятлава, Калінкавічы, Любань, Асіповічы, Чавусы, Обаль і Асвея. Лідар уручыў ганаровыя граматы прадстаўнікам кіраўніцтва гэтых населеных пунктаў.

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што ўсе гароды і вёскі краіны залучаюць увагу ўзнагароды. Адабраў найлепшых было складана: — На кожным кавалку беларускай зямлі фашысты сутыкаліся з бізрлітасным супраціўленнем. Усюды зямля проста палымелла пад ботамі акупантаў.

Кіраўні дзяржавы пажадаў ветэранам і тым, хто абдуоўваў краіну, прадстаўнікам старэйшага пакалення, усім суайчыннікам — міру, дабрабыту і шчаслівага жыцця пад небама свабоднай Беларусі.

На завяршэнне Прэзідэнт сказаў: — Жывіце спакойна, галіце дзясці. Нахай кожны робіць сваю справу. Нам ад гэтага часу нібыць не дэцца. Таму што час выбраў нас.

Тое, што дапамагае ствараць будучыню

Для беларусаў праўда і памяць пра вайну мацнейшая за час і не маюць меж. Аб гэтым Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка заявіў на ўрачыстым сходзе з нагоды Дня Перамогі.

Мерапрыемства прайшло 7 мая ў Палацы Рэспублікі.

— У нашай гісторыі нямаля гарыстаронак, якімі мы па праве ганарымся, — пачаў прамову Прэзідэнт.

Па яго словах, ёсць даты і падзеі, якія нясуць у сабе разуменне сут-

Да свята

Чарговая апаратная нарада міністра культуры Беларусі Анатолія Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства адбылася 7 мая. Дзякуючы виласуавы, у пасяджэнні паўдзельнічалі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Разглядаліся падрыхтоўка і правядзенне мерапрыемстваў да Дня Перамогі. Так, па усёй краіне былі запланаваны паказы найлепшых беларускіх і савецкіх фільмаў пра Вялікую Айчынную вайну. У Брэсцкай вобласці арганізавалі 137 сеансаў, якія наведала 7535 глядачоў. У Віцебскай — 92 сеансы (1826 глядачоў), у Гомельскай — 398 сеансаў (26418 глядачоў), у Мінскай — 352 сеансы (17 064 глядачы), у Магілёўскай — 239 сеансаў (13073 глядачы). Таксама дэманстравалася харэаграфічная панастоўка “Лінія памяці. Код вайны” Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў: адбылося 10 паказаў, агульная аўдыторыя якіх складала 6000 чалавек.

Каб радавацца новаму дню

Прадстаўнікі цэнтральнага апарату Міністэрства культуры і падпарадкаваных арганізацый уклілі кветкі да мемарыяла ў вёсцы Копішча Мінскага раёна.

Падчас шчырнага, якая адбылася 8 мая ў брацкай магіле савецкіх ваеннапалонных, партызан, падполішчыкаў і мірных жыхароў, расстраляных фашыстамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны,

міністр культуры Анатолий Маркевич сказаў:

— Напярэдадні вялікага свята мы, работнікі сферы культуры, заўсёды збіраемся, каб пабачыць у месцах пахаванняў, месцах, якія прыняваюць памішчу, партызанам, трагізмам, таму што кожнае такое месца — асабліва гісторыя. Гэта людскі боль, трагедыя, якая адбылася ў канкрэтнай сям’і, у канкрэтнага чалавека падчас лі-

халецця. Сёння мы ў Копішчы, дзе пахаваны 20 тысяч чалавек. Такія лічбы адпавядаюць населеніх вобласці раёнага цэнтру. Знаходзячыся тут, разумеем, наколькі важны мір і наколькі ён кроккі. Мы бачым, што аднаўляецца ў свеце. Страсці не цішюць. І вельмі важна, каб кожны задумаўся, прасікнуўся гісторыяй і ўсёядомы ўсё тэгізм, які прыносіць вайна.

Міністр нагадаў, якой цаной далася нам Перамога. Загінуў кожны трэці жыхар Беларусі.

— Мы ведаем, колькі давялося прайсці ветэранам, савецкім салдатам, каб мы радаваліся новаму дню. І сёння няма нічога больш істотнага, чым мір на зямлі, бо гэта не данасць, — падкрэсліў Анатолий Маркевич. — Гэта заяваваная Перамога, і трэба захаваць яе для нашых дзясці, для ўнукаў. На прыкладзе Беларусі мы павінны паказаваць, наколькі вялікая трагедыя — вайна, і ні ў якім разе не дапусціць яе.

Па словах міністра, вайна — гэта боль, ібелль людзей, незагойная рана, што навечна застаецца ў сэрцах. Кожны беларус памятае аб той трагедыі і робіць усё магчымае, каб ліхацесце не вярнулася на нашу зямлю. Беларусь — адкрытая краіна, у нас няма ніякіх дрэнных думак наокуп ініцыяў народаў. Але, як заўважыў кіраўнік галіны, нялобразлівыя павінны разумець: калі над Беларусцю нависнуць шмарты, мы і стары і малы, станем як адзінае цэлае, станем маналітам. Мы зробім усё, каб зноў і спакой былі на нашай зямлі, каб дзеткі шчыльні нас мірнымі, добрымі дасягненнямі і поспехамі.

Памятаем! Ганарымся! Не здрадзім!

Адмысловы марафон стартваў 7 мая: урачысты сход і канцэрт майстэрства мастацтваў “Не будзіце салдат, якія заснулі” прайшлі ў Палацы Рэспублікі. Галоўны рэжысёр Аляксандр Кузняцоў, рэжысёр пратаколнай часткі Ніна Асіпова і галоўны мастак Сяргей Кабыка пастараліся адрэзу пагрузіць удзельнікаў мерапрыемства ў атмасферу свята. У фазе разрадкаі выстава “Дарогамі Перамогі”, якую падрыхтаваў Музей Бунайфарматны фоталаконтральна матэрыялы, інсталцыя “Рэгуліроўшчыца на вуліцах еўрапейскага горада”, супрацьтанкавая стрэльба, кулямёт, лодка... У вітрынах — экспанаваны з Брэсцкай краінасі-героя, Гомельскага абласнага музея ваеннай славы, Мінскага, Віцебскага і Магілёўскага абласных краязнаўчых музеяў. На інтэрактыўных пляцоўках і палубе — выступленні студэнтаў БДУКМ, якія далучыліся да праекта “3 песні — 1 да Перамогі”. А ў інтэрактыўнай спецыяльнай лакацыі, дзе гоці фатаграфаваліся на фоне Рэйхстага, Сяіа і ордэна Пецыярогі.

Ключавы момант урачыстага сходу — выступленне Кіраўні дзяржавы і шчырнага ўзнагароджання гарадоў і населеных пунктаў Беларусі вымслеламі “За мужнасць і стойкасць у гады Вялікай Айчыннай вайны”.

Па завяршэнні пратаколнай часткі адбыўся канцэрт “Не будзіце салдат, якія заснулі”. Тэатрылізаваная музычная панастоўка распявала ад паўдзельна Вялікай Айчыннай на прыкладзе чатырох персанажаў: камандзір, мелестра, артыстка агітбрыгады і фотакарэспандэнт сустрэліся ў першы дні вайны і разам пераадолелі трагічныя гэта. Гэтыя ролі выканалі Руслан Чарнецкі, Воля Венская, Дзмітрый Церахаў, Кацірына Пішкевіч. Кожны нумар — як асобны фрагмент жыцця франтавікаў. Канцэрт прайшоў у суправаджэнні Прэзідэнцкага аркестра Беларусі. У праграме ўдзельнічалі вядомыя айчынныя артысты Анаоль Ярколенка, Уладзімір Громаў, Аляксандр Саладуха, Алена Ланская, Яўген Курчыч, арт-група “Беларусы”. Паравалі гледачоў і выступленні таленавітай моладзі: Даніла Савені, Аляксандры Мелех, Сафія Рустамава, тэатра эстраднага песні “Сябрынка”, ансамбля танца “Белыя росы”, ансамбля харэаграфіі БДУКМ ды іншых.

Марафон урачыстасцей прачаўся ў наступныя дні. У вяртотнай палітры 9 Мая акцентным колерам стала ўскладанне вяноўка на пляшчы Перамогі. Шчырнаю ўпрыгожыў тэатрылізаваны нумар “Памятаем! Ганарымся! Не здрадзім!”. Галоўны рэжысёр Уладзіслаў Фокін, мастакі кіраўнік Аляксандр Вавілаў і мастак Юрый Барысевіч аб’ядналі чатыры сімвалічныя музычныя фрагменты: “Ветавай, страна огромная”, “Баявая песня партызан”, “Дзень Перамогі”, “Памятаем! Ганарымся! Не здрадзім!”.

У стварэнні прыгожага відэа і паўдзельнічалі харавыя калектывы Белдзяржфілармоніі, капэла “Санорус”, Навыянальны акадэмічны народны хор імя Г. Цітовіча, артысты Настасся Маскіна, Уладзімір Громаў, Станіслаў Трыфанюк, Алег Сямёнаў, Ганна Благава, Руслан Барызоўскі, Андрой Коласаў. Расквешлі выступленні спевакоў ансамблі народнага танца “Чабарок” і “Крыжачок” БДУ, майстэрні эстраднага мастацтва “Хвілінка”, ансамблі танца “Дзямініца”, “Вясёлка”, “Вязанка”. Асабліва ўрачыстасць мерапрыемства надалі курсанты Ваеннай акадэміі і Інстытута пагранічнай аркестра Беларусі.

Завяршыўся святочны дзень гала-канцэрта “У дзевяці гадзін вечара пасля вайны”, які правалі ў самым цэнтры сталіцы — на Кастрычніцкай пляшчы. Галоўны рэжысёр — Уладзіслава Аршочкава, галоўны мастак — Іна Лазарава. У аснове канцэпцыі — правобразы двух герояў, якія, дамовіўшыся сустрэцца пасля вайны, прайшлі праз ліхацесце. Даркарачы ў выглядзе палітэік моста, што перамяшчаюцца зтам дзясціні і ў фінале злучаюцца, ствараюць ілюзію ілюзію імпрэзы. Канцэрт адбыўся ў суправаджэнні Уаорна-пап-капэльнага аркестра Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь пры ўдзеле знаці артыстаў: Уладзіміра Громава, Уладзіміра Праваліскага, Вікторыі Аленка, Дар’і Гаражанка, Жанет, Андроя Коласава. Публіка з захапленнем сустрэла і выступленні гурта “Аўра”, ансамбля “Верасы” і “Свята”, сістаў Маладзёжнага тэатра эстрады, фальклорнага гурта “Купалінка”, хору імя Г. Цітовіча ды іншых дзясцяў культуры і мастацтва.

паўдзельнічалі харавыя калектывы Белдзяржфілармоніі, капэла “Санорус”, Навыянальны акадэмічны народны хор імя Г. Цітовіча, артысты Настасся Маскіна, Уладзімір Громаў, Станіслаў Трыфанюк, Алег Сямёнаў, Ганна Благава, Руслан Барызоўскі, Андрой Коласаў. Расквешлі выступленні спевакоў ансамблі народнага танца “Чабарок” і “Крыжачок” БДУ, майстэрні эстраднага мастацтва “Хвілінка”, ансамблі танца “Дзямініца”, “Вясёлка”, “Вязанка”. Асабліва ўрачыстасць мерапрыемства надалі курсанты Ваеннай акадэміі і Інстытута пагранічнай аркестра Беларусі.

Дзяржаўным сімвалам прывісваеца

Штогод у другую нядзелю мая мы адзначаем Дзень Дзяржаўнага сцяга, Дзяржаўнага герба і Дзяржаўнага гімна Рэспублікі Беларусь. Сёлета свята прыпадае на 12 мая.

Ва ўрачыстым ушанаванні галоўных сімвалаў краіны пляншэца ўдзел Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнка. На пляшчы Дзяржаўнага сцяга збіраюцца прадстаўнічы дзясцяў з усіх рэгіёнаў. Гэта — актыўны грамадскі аб’яднанні, працоўныя калектывы, курсанты і ваенныя, ветэраны працы і Узброеных Сіл, таленавіты і адораны моладзь.

Над мастацкім складнікам маштабнага падзеі шчыруюць найлепшыя творчыя сілы: галоўны рэжысёр — Банжана Ніюшкова, галоўны мастак — Іна Лазарава, галоўны балетмайстар — Павел Стральчанка. Мерапрыемства прайдзе ў суправаджэнні Прэзідэнцкага аркестра. На верхняй пляшчы ўдзел узялі выстава Навыянальнага гістарычнага музея, прысвечаная дзяржаўным сімвалам. Імпрэзу адрэсаваны музычна-харэаграфічны пралог. Загым пад гімн урачыста ўніясць герб і сцяг Беларусі. Пасля выступілі Аляксандр Лукашэнка і алубдзешча рэгулар прысянення клятвы вернасці дзяржываму, у якім паўдзельнічаюць сем прадстаўнікоў моладзі і Герой Беларусі Марыя Васілеўская. Запланаваны і перадача Прэзідэнту сцяга, што лятаў у космасе, прэм’ер-а патрыятычнай песні “Ты і я за Беларусь” (аўтар — Валеры Шмат). Мерапрыемства працягнуцца канцэртама пераможства Рэспубліканскага агляду-конкурсу “Сэрцам адданыя роднай зямлі”.

Разам — на карысць Беларусі

Традыцыйная сустрэча міністра культуры Анатолия Маркевіча з журналістамі прайшла ў Нацыянальнай бібліятэцы. Падзея была прымеркавана да Дня друку і Дня работніку раддзі, тэлебачання і сувязі.

Запраанне на дыялог за круглым сталом атрымалі прадстаўнікі вядучых тэлеканалаў, радыёстанцый, друкаваных і сеткавых выданяў, якія асвятляюць культурнае жыццё краіны. Напярэдадні прафесійнага свята супрацоўнікі СМІ атрымалі магчымаць абмеркаваць з кіраўніком ведамства актуальныя пытанні ўзаемадзясцяня.

Удзельнікі шчырай размовы выказалі меркаванні, як умацаваць кантакты паміж медыя і ўстановамі культуры, а таксама вызначылі перспектывы супрацоўніцтва. Акрамя таго, вопытная журналістка падзялілася ўласным бачаннем тэндэнцый у творчай сферы — як пазітыўных, так і негатыўных. Як запэўніў міністр культуры, агучныя прапановы не застаюцца без увагі.

Але не толькі аб надрэнні і планах шліа гутарка. Святочныя даты сталі нагодзі для падвядзення вынікаў супольнай працы. У адрэс СМІ прагучалі падзяка за адданую работу на карысць

краіны. Анатолий Маркевич падкрэсліў, якую значную ролю медыя адгываюць у папулярызаванні культурных набыткаў, абароне нацыянальных інтарэсаў і суверэнітэту.

Дзякуючы вам наша сфера культуры арганіза ўлісана ў сусветную прастору. Вельмі важна даваць паслы ўсёй сусветнай супольнасці аб традыцыях нашай краіны, аб развіцці нашай дзяржавы, аб нашай культурнай палітыцы, — лічыў Анатолий Мечыславіч. — Каб мільярдны людзей разумелі нашу культуру і ўвогуле жыццё беларусаў, СМІ выконваюць вялікую работу.

Напрыканцы сустрэчы прадстаўнікі медыя атрымалі з рук міністра лісты падзякі за актыўную пазіцыю, прафесіяналізм і асабісты ўнёсак у асветленне культурнага жыцця Беларусі. Сярод узн-

гародных — супрацоўнікі нашых устаноў: дырэктар Наталія Кузняцова, адказны сакратар Галіна Маліноўская і новапрызначаны рэдактар аддзела Данііл Шышка.

Творцы – аб векапомным

Амаль пяць гадзін прамога эфіру – аб бессмяротным подзвігу народа. У прэс-клубе “Культура і мастацтва” прайшоў першы відэамарафон “Не забыць нашчадкам гэту дату...”, прымеркаваны да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

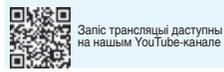
Вялікая Айчынная вайна заўсёды была адной з цэнтральных тэм у розных відах нашага мастацтва. Гэтая трагедыя стала для беларускага народа настолькі незабыўным болям, што не магла не знайсці шырокага адлюстравання ў кіно, тэатры, музыцы, жывапісе. Першымі пакуты і гераізм увекавечылі неспарэдня ўдзельнікі і сведкі тых падзей. І ад пераможца мая 1945-га да сёння не перарываецца пераемнасць пакаленняў. Цяперашнія творцы адказна працягваюць справу папярэднікаў і праз мастацтва даносяць каштоўнасць мірнага жыцця, ушаноўваюць подзвіг нашага народа.

Да відэамарафону далучыліся дзесяць культур, якія робяць істотны ўклад у захаванне гістарычнай памяці. Прадстаўнікі вядучых творчых калектываў, славныя артысты не толькі расказалі аб ўласных праектах, але і падзяліліся думкамі аб страшных эпізодах нашай мінуўшчыны, распавялі пра сваё дачыненне да зберажэння праўды пра Вялікую Айчынную вайну.

Падчас размовы журналісты і госці студыі не абмінулі і жалівія факты генацыду беларускага народа. Дзесяць культур у акцэнтавалі ўвагу на тым, якія незаменныя страці панесла наша зямля і праз якія выпрабаванні прайшлі мірныя жыхары акупаваных тэрыторый. Асабліва пранізвальным быў апавед пра мемарыялы ў гонар дзяцей – ахвяр Вялікай Айчынай вайны ў Красным Беразе.

Дарчы, адной з галоўных мэт відэамарафону стаў збор сродкаў на далейшае ўпарадкаванне комплексу. Першымі ў дабрачыннай акцыі паўдзельнічалі супрацоўнікі газеты “Культура і мастацтва”. Свой унёсак зрабілі таксама госці эфіру і гледачы. Прычынніца да карыснай справы могуць і нашы чытачы. Рэквізіты:

247210, Гомельская вобл., г. Жлобін, вул. Уршакі, 58, УНП 400080238, р/р BY89 AKBB 3642 4180 0169 8320 0000 у ЦБП № 312 ААТ “ААБ «Беларусбанк»” г. Жлобіна, БИК АКBBBY2X Працяг тэмы на старонках 5–9.

Дырэктар рэдакцыйна-выдавецкай установы “Культура і мастацтва” Наталія Кузняцова і навуковы супрацоўнік філіяла “Красны Бераз” Жлобінскага гісторыка-краязнаўчага музея Вікторыя Ільіна

Не забыць нашчадкам гэту дату...

Мемарыяльны комплекс ў гонар дзяцей – ахвяр вайны ў Красным Беразе адзіны ў сваім родзе. Помнік у аграпарку на Жлобіншчыне прысвечаны хлопчыкам і дзівічкікам, на чыю долю выпалі крывавае гады Вялікай Айчынай. Мемарыял прыгаварыў тысячы наведвальнікаў, а неўзабаве паўстане аб’юльнены і пашырэнны.

Візітэраў тут сустракае бронзавая фігура дзівічкі, што ўзняла рукі. Яна стаіць на чырвоных камячыках. Гэта сімвалічнае мастацкае рашэнне адсылае да страшнай праўды аб пакутах дзяцей у Красным Беразе. Акупанты адбіралі малых у бацькоў і пасля абследавання ў мясцовым зборным лагеры адвозілі ў Германію ў якасці данараў крыві для салдат вермахта. Усёго па гэтым жахлівым шляху прайшлі 1990 дзівічкінак і хлопчыкаў ад 8 да 14 гадоў...

Мемарыяльны комплекс адкрыўся ў 2007 годзе. З таго часу мясічын наведвала больш за 500 тысяч чалавек. І попыт на экскурсіі не зніжаецца. Ушанаваць памяць юных ахвяр вайны завітаюць школьныя класы, сем’і, працоўныя калектывы.

Пакланіцца бязвінна забітым прыязджаюць людзі не толькі з беларускіх рэгіёнаў, але і з іншых краін. Сёлета ў Красным Беразе пабывалі прадстаўнікі адной з нямецкіх партый. Палаче візіту актывісты падкрэслілі, што, нягледзячы на складаную палітычную абстаноўку, іх паплекнікі

жадаюць наведваць нашу краіну і расказаць суйчыннікам пра міралюбнасць беларусаў і іх аднаснасць гістарычнай праўдзе аб Вялікай Айчынай вайне.

Штогод у комплексе ладзяць мноства мерапрыемстваў, на якія збіраюцца белыя людзей з розных краёў. Не станае выключэннем і 2024-ы, адзначаны асаблівамі датамі – 80-й гадавінай вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. З гэтай нагоды ў Красным Беразе адбудзецца маштабны міжтэатральны ражывіе. Адмысловае праграму рыхтуюць і да Міжнароднага дня абароны дзяцей. Акрамя таго, праз мемарыял пралягуць маршруты шматлікіх веламаарафонаў і аўтапрабегаў, якія праводзяць актывісты грамадскіх арганізацый пад патранатам раённай улады.

Цяпер мемарыял мадэрнізуюць. Пры падтрымцы кіраўніцтва рэгіёна будынак рэканструюецца пад інфармацыйны цэнтр. Яго плошча складзе каля 750 квадратных метраў. У гэтай прасторы разгорнецца грунтоўная музейная экспазіцыя, у якой адлюструюць даваеннае жыццё, пачатак Вялікай Айчынай, акупачыйны ражым, надыход мірнага эпохі. Асабліваю ўвагу нададуць часам дзіцяці, што змагаліся

разам з дарослым ў партызанскіх атрадах і паллодзі, зведлі жакі канцлагераў і гета, прынялі пакутны шлях астарбайтараў і вымушана данараў крыві для нашых салдат.

Назапашвае і сістэматызуе інфармацыю для будучай экспазіцыі магутны калектыў навуковых супрацоўнікаў. Адмысловаму даследуюць арчыны і музейныя зборы, праводзяць сваёасаблівую рэвізію ўласных фондаў. З цягам часу некаторыя гістарычныя звесткі патрабуюць пераасэнсавання, нават у такой добра апісанай тэме заўсёды можна адкрыць новыя факты. Музейшчыні імкнута не прапусціць ніводнай дробязі.

Варта заўважыць, што ў інфармацыйным цэнтры знойдзецца месца і для апведу пра жыццёвы і творчы шлях Леаніда Левіна. Славуты архітэктар – аўтар мемарыяла ў Красным Беразе – з асаблівым трапятаннем ставіўся да аб’екта. Ва ўспамінах майстар пісаў, што такі комплекс быў яго марай, бо дагтуль тэму маленчых ахвяр вайны ў падобным маштабе не распрацоўвалі.

Лёс Леаніда Мендзельвіча цесна звязаны са Жлобіншчынай. Яму прысвоены статус ганаровага грамадзяніна нашага раёна, імем творцы названа адна з вуліц горада, – павадзіла навуковы супрацоўнік філіяла “Красны Бераз” Жлобінскага гісторыка-краязнаўчага музея Вікторыя Ільіна. Мы хочам як мага больш распавесці пра гэтага выдатнага чалавека. Бо помнік у Красным Беразе з’яўляўся для яго не шэрагавым аб’ектам,

а вельмі важным выказваннем. Леанід Левін сам – дзіця вайны, і таму яму было пра што гаварыць на гэты конт.

У канцы сакавіка на рэгіянальным суботніку далі старт рэканструкцыі мемарыяльнага комплексу, падчас якой абновіць асобныя архітэктурныя аб’екты, плітку, элементы добраўпарадкавання. Прадываць таласко выйшлі прадстаўнікі розных галін ўлады, прафесарства, грамадскіх арганізацый. Неабыхавыя да гісторыі людзі здзейснілі першыя крокі па абнаўленні помніка. Пазней на работы ў комплексе пералічылі сродкі, атрыманыя дзякуючы вясновому рэспубліканскаму суботніку. Такім чынам кожны беларус змог далучыцца да высакароннай справы.

Апошнія гады паказалі, як важна шанаваць тое, што зрабілі нашы дзяды і прадзеды, вызалічы краіну ад фашыстаў у гады Вялікай Айчынай вайны. Сучаснае пакаленне павінна ведаць пра герояў-вызваліцеляў, пра бязвінных ахвяр акупантаў. Гістарычная памяць – адна з фундаментальных аснў, якую мы мусім перадаць моладзі. Мы абавязаны ўвекавечыць для нашых патомкаў жахі і трагедыю вайны, – падкрэсліў старшыня Гомельскага аблвыканкома Іван Крупок падчас суботнікі.

Зрэшты, на Гомельшчыне ў апошнія гады праводзіць значную працу па захаванні гістарычнай памяці. Пасля рэканструкцыі адкрыты мемарыялы “Ала”, “Партызанская крынчыка”, “Азарычы”. І абнаўленне комплексу ў Красным Беразе стане чарговым укладам у зберажэнне старажак нашай мінуўшчыны, якія нельга забыць.

Кампазітар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, прафесар Алег Халоска і галоўны ражывіёр Вялікага тэатра Беларусі Ганна Маторная

Звязець эпохі

Мастацкія прысвечэнні 80-годдзю вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў рыхтуюць амаль усе творчыя калектывы. Не мог абмінуць знакавую дату і Вялікі тэатр Беларусі. У чэрвені трупы прэзентуе маштабную вакальна-харэаграфічную пастаноўку “Патэтычны дзёнік паміці”.

Стваральнікі спектакля паставілі перад сабой задчу саказаць унікальнае палатно, якое адлюструе сучасны погляд на трагічны падзеі, але і інструментальнае музыка, песні. Манументальную мазіку з мноства яркіх элементаў складае кампазітар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, прафесар Алег Халоска.

— Мастацтва мусіць бударожыць розум, выхоўваць чалавека, зберагаць важную гуманістычную кампаненту. І захаванне гістарычнай праўды я лічу абавязкам кожнага, у тым ліку творчых асоб. Таму ўсе сілы тэатра аб’ядналіся, каб адгукнуцца на такую важную тэму, – адзначае галоўны ражывіёр Вялікага тэатра Беларусі Ганна Маторная. — Мы імкнёмся да цікавага, эмацыйнага, высокамастацкага прадукту, што падуштруе людзей розных пакаленняў да глыбокага перажывання, да розуму аб тым, якім складаным і страшным быў шлях да вызвалення.

Пастаноўка грунтуецца на шматлікіх дакументальных сведчаннях. Стваральнікі шчыльна супрацоўнічалі з Беларускаму дзяржаўным музеем гісторыі Вялікай Айчынай вайны, вывучаюць новыя выданы аб генацыдзе беларускага народа, збіраюць успаміны вядомых крывавага падзей, даследуюць дзёнікі.

У аснову спектакля пакладзена музыка айчынных кампазітараў розных пакаленняў. Храналагічныя рамкі ўражваюць: ахоплены больш як пяцідзесяцігадовы адрэзак мастацкай гісторыі Беларусі. У адзінай партытуры сплеченыя работы пэтай плеяды славуцых майстроў – Анатоля Багатырова, Генрыха Вагне-ра, Яўгена Цішкоўца, Уладзіміра Алоўнікава, Яўгена Глебава, Ігара Лучанка і іншых. Гэта не толькі оперныя ды балетныя творы, але і інструментальнае музыка, песні. Манументальную мазіку з мноства яркіх элементаў складае кампазітар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, прафесар Алег Халоска.

— У нашай краіне ўсе – ад малодца да старога – ведаюць пра трагічныя старонкі мінулага. Памяць пра вайну жыве. Аднак без эмацыйнага перажывання тых падзей, якому прышлі нашы продкі. Мы хочам, каб гледачы з дапамогай музыкі прапусцілі праз сябе ўсё пацучы, які суправаджалі людзей падчас ліхалецця. А там было месца і страху, і лірыцы, і гумару, – падкрэслівае творца.

Праект унікальны тым, што не толькі сілкуе памяць аб вайне, але і ажывілае магутны пласт нашай музычнай спадчыны. У культурную прастору вяртаюцца творы, якія даволі рэдка можна пацучы на беларускай сцэне. Некаторыя кампазіцыі выконваліся толькі аднойчы. Пастаноўшчыкі “Патэтычнага дзёніка паміці” літаральна рату-юць іх ад забыцця, такім чынам аддаючы належнае выдатным папярэднікам.

— Падобнай працай я ніколі ра-ной не займаўся, і справа гэта даволі складаная. Неабходна было прааслухаць вялікую колькасць твораў ад 1930 гадоў да сучаснасці. У працэсе адкрываюцца сапраўдыя жамчужыны. Прыкладам, вакальна-сімфанічная паэма “Вайна не патрэбна” Ігара Лучанка стаіць асаблівым у спадчыне кампазітара. Тут майстар паўстае зусім іншым, чым мы прывычаліся яго бачыць. Уся музыка, да якой звяртаемся, вельмі жывая і не можа пакінуць нікога абыхавым. Верагодна таму, што аўтары зведлі на сабе жахі вайны, – адзначае асаблівамі працы над праектам Алег Халоска.

У гэтым манументальным творы пакажуць, як вядомыя майстры ад-канца ўсёвядомы, праз што прайшлі нашы продкі. Мы хочам, каб гледачы з дапамогай музыкі прапусцілі праз сябе ўсё пацучы, які суправаджалі людзей падчас ліхалецця. А там было месца і страху, і лірыцы, і гумару, – падкрэслівае творца. Праект унікальны тым, што не толькі сілкуе памяць аб вайне, але і ажывілае магутны пласт нашай музычнай спадчыны. У культурную прастору вяртаюцца творы, якія даволі рэдка можна пацучы на беларускай сцэне. Некаторыя кампазіцыі выконваліся толькі аднойчы. Пастаноўшчыкі “Патэтычнага дзёніка паміці” літаральна рату-юць іх ад забыцця, такім чынам аддаючы належнае выдатным папярэднікам.

— Ніводная з кампазіцый не па-кіне публіку абыхавым, – запэў-нівае Ганна Маторная. — Вакальна-сімфанічная паэма “Героям Брэста” Генрыха Вагне-ра – унікальная работа, надзвычайная ў эмацыйнальным плане. Узрашае і вакальна-сімфанічная паэма “Вайна не патрэбна” Ігара Лучанка. Па сутнасці назва гэтага твора стала свёрасабытым лозунгам, канцэнт-ральным выказваннем: мы павінны зрабіць усё, каб трагедыя больш ніколі не паўтарылася. Нельга та забыць мільёны забітых і закатаваных, нельга забыць сталежныя вёскі і разбураныя гарады.

Галоўны рэдактар часопіса "Мастацтва" Вераніка Клютчэня і намеснік дырэктара па навуковай рабоце Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Рыма Рум

Равеснік вызвалення

Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны — найбуйнейшая нацыянальная скарбніца помнікаў ваеннай гісторыі Рэспублікі Беларусь перыяду Вялікай Айчыннай. Гэты год для ўстаноў азнаменаваны адразу двюма знакавымі юбілейнымі датамі: 80 годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і 80 годдзе адкрыцця першай экспазіцыі, якое будзе адзначацца 22 кастрычніка. Аднавядна гэтаму выбудаваны план працы музея.

Напрыканцы сакавіка адбылася міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Адзінай памяці верная", якая сабрала больш за 60 выступоўцаў не толькі з Беларусі, але і Расіі, Узбекістана і інш. Падчас канферэнцыі абмяркоўваліся пытанні, звязаныя з партызанскім рухам, аналізаваліся ваенныя дзеянні ў паўночна-заходняй Беларусі, хоць стратэгічнай наступальнай аперацыі "Баграціён", унёсак братэрскіх народаў у Перамогу над фашызмам, увекавечанне памяці пра герояў у мастацтве і літаратуры. Не абышлі ўважліва ўвагі і тэму захавання гістарычнай памяці і патрыятычнага выхавання моладзі. Цяпер ва ўстаноў ідзе праца над выданнем навуковага зборніка па выніках канферэнцыі.

Фонды музея налічваюць больш за 162 тысячы адзінак захавання. І кожны год яны актыўна папаўняюцца — супрацоўнікі ўстаноў працягваюць найбольш традыцыйны сваіх папярэднікаў па зборы прадметаў музейнага значэння, вывучаюць і папулярызуюць дакументальныя і рэчывыя сведчання пра подзвігі і ахвяры народа ў гады вайны. Каб гэтае багацце не засталася схаваным ад вачэй неле-

вальнікаў, быў зладжаны праект "Адкрытыя фонды". У сакавіку гэтага года ў яго рамках адкрылася выстава "Музей. Час. Памяць", дзе прадстаўлены матэрыялы, прынятыя на пастаяннае захаванне ў 2023-м.

Таксама новымі матэрыяламі, прысвечанымі тэме вызвалення, у гэтым годзе была дапоўнена мабільная экспазіцыя "Наш доўг — памятаць!". Яна актыўна працягвае ездзіць па гарадах і населеных пунктах краіны: і ма я выязджала ва Ушачы, 9 мая будзе праіаваць у Лошыцкім парку Мінска.

Выставачны праект "Чакаючы памяць...", які Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны зладзіў сумесна з Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь, пачаў працу 2 мая.

У экспазіцыі можна убачыць калекцыю памятных манет, прысвечаных барацьбе нашага народа за свабоду супраць фашызму і героям вызвалення, якія ўнеслі значны ўклад у Перамогу. Прадстаўлены больш за 30 манет з розных серыяў, сярэд іх "Брэсцкая кропачка-герой", "Партызаны", "Воіны-выправаліцелі", "1-ы Беларускі фронт, Ракасоўскі К.К.", "2-і Беларускі фронт, Захарав Г.Ф.", "3-і Беларускі фронт, Чарняхоўскі І.Д.", "1-ы Прыбалтыйскі фронт, Баграмян І.Х."

22 кастрычніка 1944 года адкрыліся першыя выставы Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны — "Узброеныя беларускія партызаны" і "Бальшавіцкі друк Беларусі ў дні Вялікай Айчыннай вайны".

Вера НІКАЛАЕВА
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Праекты сумесныя і свае

"За дзень наступны ўсяе зямлі" — такую назву носіць прымеркаваны да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў праект, арганізаваны сумесна рэдакцыяна-выдавецкай устаноў "Культура і мастацтва", Беларускай дзяржаўнай музеем гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і Беларускай дзяржаўнай акадэміяй мастацтваў.

Мэта праекта — захаванне гістарычнай памяці, павягі да мінулага дзеля будучыні; выхаванне пацукі патрыятызму ў падрастаючага пакалення; развіццё патэнцыялу маладых твораўцаў на найбольш прыкладных беларускай мастацкай школы.

У кожным нумары часопіса "Мастацтва" друкуюцца карціны з фонду Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. А сучасныя тэхналогіі дазваляюць іх ажыццявіць. Стаяць "удзельнікамі падзей" чытачы могуць з дапамогай QR-кода. Візажэнт забяспечвае кафедра твораў і практыкі камунікацыйнага дызайну Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Так, чытачы ўжо маглі убачыць карціны А. Дзямырны "Пераправа. Год 1944", М. Савіцкага "Камсамольцы", В. Грамыкі "Партызанскія тропы", С. Раманава "Перад ройдам па тылах ворага". Майскі нумар прапануе разгледзець карціну Івана Сіханова "Сустрэча партызан з Чырвонай Арміяй".

"Яны змагаліся за Радзіму" — аўтарскі праект мастацтвазнаўцы Барыса Круэла на старонках часопіса. У ім размова ідзе пра ваенныя дзеянні мастакоў: франтавікоў, партызан і падполшчыкаў. Больш за 150 беларускіх твораўцаў — першых членаў Асацыяцыі Беларускай БССР — са зброяй у руках змагаліся ў радах Чырвонай Арміі, партызанскіх атрадах і падполлі. Некаторыя з будучых членаў творчай супольнасці лёс закінуў у Беларусь якраз у час вайны, і яны гналі ворага з нашай зямлі, а ў рэлікцыі сваіх зацішча браўся за аловак. Гэтыя замаляўкі ў імірны час ператвараліся ў вялічэй палотны. Так, напрыклад, мастак Сяргей Раманаў быў адным са стваральнікаў папулярнага партызанскага часопіса ў 238-м камсамольска-маладзёжнам атрадзе 8-й Рагачоўскай брыгады. Ён стаў героем чацвёртага выпуску рубрыкі

Дарэчы, гэты нумар даў старт яшчэ аднаму праекту — "Культура са знакам якасці: рэгіён". У красавіку чытачы змаглі пазнаёміцца з багаццем культурына і мастацкага жыцця Магілёўшчыны, набыткамі продкаў і тым, што створана за 80 мірных гадоў.

Аліна Грышкевіч

Аліна Грышкевіч

Жыццялюбства і патрыятызм

Суседства слоў "вайна" і "жанчына" заўсёды ўспрымалася як ненатуральна-злучныя. Тым не менш дзючаты і кабеты спаўна зведлі выпрабаванні Вялікай Айчыннай: ваявалі побач з мужчынамі, працавалі ў тыле, змагаліся з ворагам на акупаванай тэрыторыі, збералі дзюеі, адраджалі выпаленую зямлю. Нашы сучасныя дзюеі дзюаць толькі рэха ліхалецця, сёння абароняць праўду і памяць пра мінулае. Пра вадугле вайны ў біяграфіі беларусак розных пакаленняў распавяла заслужаная дзюеі культуры Рэспублікі Беларусь, член Саюза пісьменнікаў Беларусі Аліна Грышкевіч — аўтар кнігі "Лёсы жанчын — лёс адзінай Беларусі".

Выданне расказвае пра ўнікальны лёсы жанчын як звыёны аднаго лёсу краіны. Ці то вiп-персоны на высокіх пасадах, ці то простыя беларускі — усё яны стваралі гісторыю нашай рэспублікі, выяўляючы высокую маральнасць і адданасць радзіме, захоўваючы векавыя традыцыі, паказваючы прыклад патрыятызму. Вялікая Айчынная вайна не задумвалася цэнтральнай тэмай выдання, але так ці інакш гэтая страшная падзея ўвайшла ў лёс кожнай з гераінь кнігі. Нехта з жанчын сам праішоў праз ліхалецце, нехта знаёмы з тым горам толькі па апавяданні старошых, але яна мала намаганні прыкладала для абароны гістарычнай памяці.

— Аліна Тагушэўца, хто з нашых сучаснай у нашай кнізе ўвасобіў адданасць гістарычнай памяці?

— Адкрывае кнігу матэрыял пра Старшыню Савета Рэспублікі Наталлю Качанаву. Гэты раздзел паказвае, што ў Беларусі бадай кожная жанчына за кошт прафесіяналізму і працавітасці можа

дасягнуць любых вышын. Вядагучна, усю ўжыці Наталля Іванавіча дабілася сама, але не толькі пра кар'еру расказвае чыноўнік высокага рангу. Асабліваю ўвагу яна надае простым чалавечым каштоўнасцям, запаветам маці. Ліхалецце закранула і продкаў Наталлі Качанавы. Праз усведамленне цяжкасцей, якія даваліся перажыццям старошых пакаленням, і фарміравалася асоба будучага кіраўніка. І таму для высокапастаўленай асобы, як і для мільёнаў суайчыннікаў, мір і спакой на роднай зямлі з'яўляюцца найважнейшымі каштоўнасцямі. "Тое, што перажылі нашы дзюеі і бацькі, не павіна паўтарыцца!" — настойвае Наталля Іванавіча.

Геранія яшчэ аднаго апаведу — Наталля Ільніцкая, паспяхова бізнес-лэдзі Брэста, чыю дзейнасць можна назваць прыкладам высокага патрыятызму. Жанчына імкнучася захаваць гістарычную праўду і перадаць яе наступным пакаленням. Па закліку сэрца Наталля рэалізавала праект, падобны якому няма ні на поста-

вецкай, ні на еўрапейскай прасторах. За ўласны кошт яна стварыла ў аграгарадку Мухавец Алею Памяці з вывескі героя на шырыню размову пра тыя страшныя падзеі, што заселі глыбока ў памяці. Жанчыны са Шклянкінова заўсёды плачуць, калі расказваюць пра вайну. Гэта вечны боль. І вельмі важна, што бабуля знаходзіць сілы падзяліцца няпротымі ўспамінамі з дзюеімі і ўнукамі.

Тэма любові да радзімы чырвонай ніткай праходзіць і праз аповед пра жаночую лінію нашчадкаў Якуба Коласа. На працягу амаль паўтара стагоддзя дынастыя жыць і мацуецца культурнымі традыцыямі, стваральнай працай, імкненнем захаваць спадчыну сусветна вядомага класіка беларускай літаратуры.

— Ёсьць сэрца вашых гераінь удзельніц і сведкі вайны. Як Вялікая Айчынная адбілася на іх лёсах?

— Марыя Купрэвіч і Таццяна Чарняхоўская — жыўныя сведкі спалення вёскі Шклянкінова на Мядзельшчыне. Абапіраючыся на ўспаміны

гэтых жанчын, я расказваю гісторыю селішча, што паўтарыла журботны лёс Хатыні. За дапамогу партызанам акупанты знішчылі яе да шэнтэ. Марыя Купрэвіч тады было 16 гадоў. Тыдзень яна разам з бацькамі хавалася ў балотах, чакаючы, пакуль немцы сядуць. Таццяну Чарняхоўскую трохгадовай дзючынкі разам з маці і братам прымушана вывезлі ў Германію.

Уражана гісторыя стагадовай Валіціны Баранавай — ветэрана Вялікай Айчыннай вайны. У час фашыскай наваль яна служыла сувязьніцай. Сёння яна захоўвае выдатную фізічную форму і душэўны стан, спавае і таніае, па галізне ганяе на велатразажоры. Вядома, шмат выступае ў розных аўдыторыях і расказвае пра перажытае. Яна паказвае прыклад аптымізму і патрыятызму, хоць лёс яе не быў бяззвычайным.

Цікава, што ў сямейным альбоме Валіціны Баранавой захоўваецца фотаздымак лейтэнанта Арлова, датаваны 1946 годам. На ім надпіс: "Ці памятаеш ты?". Справа ў тым, што дзючынна абцяцала пасля перамогі ажаніцца з маладым чалавекам, аднак задуманае не ажыццявіла. Яна была дачкай "ворага народа", таму вырашыла не пасаць біяграфію хлопцу. Валіціна пайшла за іншага, нарадзіла дваіх дзюеі, але пра першае каханне не здымала — яно ў памяці назаўсёды.

— У сьвеце не спыняюцца так званыя вайны памяці: няма ахвочых перапісць мінулае на свой кашыт. Вы ж данеслі беларускі погляд на гісторыю і сучаснасць. Якую рэакцыю выданне атрымае па-за межамі Беларусі?

— Кніга адрывалася ў Пекін, Шанхай, Ганконг, Тэгеран, Нью-Дэлі, Токія, Вашынгтон, Мадрыд і іншыя гарады свету. Падчас прэзэнтацыі ў Кітаі асаблівае захапленне ў мясцовай моладзі выявіла стагадовая Валіціна Баранова, яе актыўнасць і паэтычны погляд на жыццё. Вядома, яна сапраўды прыклад гераізму і жыццялюбства.

У сакавіку адбылася прэзэнтацыя кнігі ў Вера. Перад сустрэчай я вельмі хвалявалася, бо не ведала, як замеснікі ўспрымуць выданне. Яны ж праіваілі вялікую зацікаўленасць, сустрэлі апладысманамі аповед пра маіх гераінь. Важна, што змагла на прыкладзе гэтых жанчын паказаць аўдыторыі, якой цаною нам далася перамога і якая роля ў разгортцы нашаму народу. Пасля прэзэнтацыі аўстрыйскай журналістка прызналася мне, што для мясцовай аўдыторыі агучана стала адкрыццём. Многія не ведалі, што падчас вайны ў Беларусі загінуў кожны трэці. Неваніта там вельмі важна як мага больш расказаваць, якую муцуннасць праіваілі нашы продкі і чым яны запалілі дзеля вызвалення радзімы.

— Устаўнічы кантакт і заслужыць давер — самае цяжкае ў гэтай працы. Навядзчыч важна выявіць і чалавека прыхільнасць і вывесці героя на шырыню размовы пра тыя страшныя падзеі, што заселі глыбока ў памяці. Жанчыны са Шклянкінова заўсёды плачуць, калі расказваюць пра вайну. Гэта вечны боль. І вельмі важна, што бабуля знаходзіць сілы падзяліцца няпротымі ўспамінамі з дзюеімі і ўнукамі.

Тэма любові да радзімы чырвонай ніткай праходзіць і праз аповед пра жаночую лінію нашчадкаў Якуба Коласа. На працягу амаль паўтара стагоддзя дынастыя жыць і мацуецца культурнымі традыцыямі, стваральнай працай, імкненнем захаваць спадчыну сусветна вядомага класіка беларускай літаратуры.

— Вайна ўварвалася ў гісторыю вашага роду. У вёсцы Шклянкінова, пра якую распавядае ў кнізе, жылі вашы продкі...

— Бабуля і дзюдуля часта расказвалі, як ім было цяжка і страшна ў гады вайны, як акупанты палі і іх родную вёску. У агні загінуў мой прапед Адам Сіпанавіч. Успаміны пра ліхалецце сваёй пранеслі з сабой праз усё жыццё. Няхай продкаў ужо няма з намі, мы не аддаём забыццю пакуты, праз якія ім давалася праіваіць. Штогод у Шклянкінова патомкі збіраюцца на мітынг-рэжыме, які ладзіцца 27 верасня — у дзень спалення вёскі карнікамі. Традыцыя гэтага жаўнобага мерапрыемства паўстае гадоў 15 таму па маёй ініцыятыве і пры падтрымцы мясцовай улады. Такім чынам, памяць аб той трагедыі не памірае.

— У сьвеце не спыняюцца так званыя вайны памяці: няма ахвочых перапісць мінулае на свой кашыт. Вы ж данеслі беларускі погляд на гісторыю і сучаснасць. Якую рэакцыю выданне атрымае па-за межамі Беларусі?

— Кніга адрывалася ў Пекін, Шанхай, Ганконг, Тэгеран, Нью-Дэлі, Токія, Вашынгтон, Мадрыд і іншыя гарады свету. Падчас прэзэнтацыі ў Кітаі асаблівае захапленне ў мясцовай моладзі выявіла стагадовая Валіціна Баранова, яе актыўнасць і паэтычны погляд на жыццё. Вядома, яна сапраўды прыклад гераізму і жыццялюбства.

У сакавіку адбылася прэзэнтацыя кнігі ў Вера. Перад сустрэчай я вельмі хвалявалася, бо не ведала, як замеснікі ўспрымуць выданне. Яны ж праіваілі вялікую зацікаўленасць, сустрэлі апладысманамі аповед пра маіх гераінь. Важна, што змагла на прыкладзе гэтых жанчын паказаць аўдыторыі, якой цаною нам далася перамога і якая роля ў разгортцы нашаму народу. Пасля прэзэнтацыі аўстрыйскай журналістка прызналася мне, што для мясцовай аўдыторыі агучана стала адкрыццём. Многія не ведалі, што падчас вайны ў Беларусі загінуў кожны трэці. Неваніта там вельмі важна як мага больш расказаваць, якую муцуннасць праіваілі нашы продкі і чым яны запалілі дзеля вызвалення радзімы.

— Устаўнічы кантакт і заслужыць давер — самае цяжкае ў гэтай працы. Навядзчыч важна выявіць і чалавека прыхільнасць і вывесці героя на шырыню размовы пра тыя страшныя падзеі, што заселі глыбока ў памяці. Жанчыны са Шклянкінова заўсёды плачуць, калі расказваюць пра вайну. Гэта вечны боль. І вельмі важна, што бабуля знаходзіць сілы падзяліцца няпротымі ўспамінамі з дзюеімі і ўнукамі.

Тэма любові да радзімы чырвонай ніткай праходзіць і праз аповед пра жаночую лінію нашчадкаў Якуба Коласа. На працягу амаль паўтара стагоддзя дынастыя жыць і мацуецца культурнымі традыцыямі, стваральнай працай, імкненнем захаваць спадчыну сусветна вядомага класіка беларускай літаратуры.

— Вайна ўварвалася ў гісторыю вашага роду. У вёсцы Шклянкінова, пра якую распавядае ў кнізе, жылі вашы продкі...

Данііл ШЫЙКА
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Валіціна Баранова

Пра Перамогу на розныя лады

Рэспубліканскі фестываль спектакляў ваенна-патрыятычнай тэматыкі "Перамога" распачнецца 13 мая ў сталіцы. У праграме — 11 паставак, створаных у тэатрах Мінска, Бабруйска, Брэста, Віцебска, Гомеля, Гродна, Мазыра, Слоніма.

Упершыню фестываль "Перамога" прайшоў у мінулым годзе. Сталічныя спектаклі паказваліся на родных пляцоўках, а прывязаны — у Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы, як і сёлета. Большасць цяперашніх паставак — прэм'еры, прымеркаваныя да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Але над некаторымі спектаклямі і творчымі праектамі групы яшчэ працуюць — першыя паказы адбудуцца ў чэрвені, да гадавіны пачатку аперацыі "Баграціён", і ў ліпені, да Дня Незалежнасці. Затое ў святочную афішу трапілі ранейшыя паставы, якія не дэманстраваліся летась.

Драматычны тэатр Беларускай арміі ў юбілейны 20-ы сезон аднавіў "Радавых" па п'есе Аляксея Дурава. Спектакль быў у рэпертуары з 2008 года. Паказы зладзіць 10 мая і — у рамках фестывалю "Перамо-

га" — 15-га. Дарэчы, у той жа вечар нас чакаюць яшчэ дзве паставы: на камернай сцэне купалаўцаў — "Незагойная рана" Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа з Віцебска, а на асноўнай — "Ляццё жураўлі", прэм'ера Гомельскага абласнога драматычнага тэатра.

Адкрываецца фестываль таксама двума спектаклямі. Купалаўскі тэатр прадставіць "А зоры тут ціхія", упершыню прадэманстраваныя перад Новым годам, Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага — "Горкі хлеб". Мастацкі кіраўнік Сяргей Кавальчык яшчэ ў 2005-м убачыў дакументальны серыял, падрыхтаваны сцэнарыстам Галінай Завенка, і шпярэ зямові у яе п'есе паводле тых успамінаў пра жыццё ў акупацыі і звесты фашыстаў. Аўтар агукнулася і нават прыходзіла на рэжысёрскі кабартыскі больш дакладна ўвасаблі гераіні, чым дзіціства прыпадна ў ваеннае ліхалецце і чых чалавечнасці, спадзяі, веры ва ўсё найлепшае не знішчылі нягоды.

П'еса і, апаўна, паставка складалацца з трох наваў. Усе гісторыі — розныя, сюжэтныя не звязаны. Але ў спектаклі яны вышліся ў адзінае стыхлое цэлае — не толькі дзякуючы постаці журналіста (Васіль Грачухін ці Руслан Чарнецкі), які слухае зробленыя аўдыязапісы, і сэрцамоўцы бышчам аўважваюць перад яго вачыма, ды і сам ён пераўвасабляецца ў персанажаў-мужчын. Еднасць дасягаецца таксама дзякуючы белым сцэнічным строям, пазублёным побытавым дэталі, аднолькавым тэатральным прыёмам, дзякуючы таму, што спектакль кампазіцыйна набліжаецца да трохчасовага санатна-сімфанічнага цыкла. Першая наваля адразу

акрэслівае бакі канфлікту, якія не могуць прымірыцца: дзеці — і ваіны. Другі аповед, відэавочна, адсылае да чэхаскіх "Трох сёстраў", прычым такая магчымасць была зайўлена ўжо ў першай наваля, у якой маленькая сястрычка мелася на ўвазе, ды не паказвалася. Нарэшце, трэцяя наваля ў адпаведнасці з класічным раскладам уяўляе сабой калі не цалкам радасны, святочны фінал, дык яго перспектывы, бо ўспаміны закінваюцца Перамогай і толькі ў гэтай гісторыі дочкі дачкаліся бацьку.

Сцэны са спектакля "Горкі хлеб"

Повязь наваў, заснаваных на дакументальных матэрыялах, узростае да антычнай трагедыі. Пра гэта сведчыць і паралель з Антыгонаў (нягледзячы на забарону, людзі скралі цела закатаванай партызанкі і пахавалі яе), і пластычныя сцэны, у якіх дзявочыя постаці нагадваюць скульптуры Антычнасці, і касцюмы, падобныя да гітонаў, што асацыяваюцца з уваасабленнем духаў, душы ў сучасным мастацтве — і адначасова са старадаўнім беларускім аленем, са сподняй бізэлінай, нават з растрапанымі вясельнымі суканкамі — сведчаннем адчаю з-за свята, што стала трагедыяй.

Дакументальнасць і шчырасць гісторыі падрэслена простым, побытава-кіношным маўленнем артыстаў, якія сядлом пабытавое мастацтва. У аснову паказалася п'еса Віктара Розова "Вечна жывыя". А назва зменена, як і ў знакамітай мастацтваў 1957 года, знятай паводле п'есы 1943-га. У спектаклі шмат скарачэнняў, што тычыцца другасных персанажаў, чалавечых лёсаў, дадатковых сюжэтных ліній. Замест рэзкага супрацьстаўлення гераіні, ліжы і жорсткай сатыры на прыстасаванцаў ў эвакуацыі — стрыманае, спакойнае, аб'ектыўнае адлюстраванне тагачаснай рэчаіснасці. У цэнтры апынаецца праблема маральнага выбару — і гледзкі вольны зрабіць яго самастойна.

Невыпадкова персанажы не падзяляюцца на цалкам ідэальных і жудасна алмоўных. У кожнага — свая праўда, рэальная ці ўяўная. Такі падыход вымушае публіку задумацца. Штурком да гэтага выступае ўжо прапоз: сцэна круціцца, перад намі прыпынаюць героі — кожны з найбольш значнай фразай, што аллюстраванае крэда ці становіцца паваротнай.

А вы ўжо абралі свой фестывальны спектакль? Вывучайце афішу, прыходзьце — задумацца будзе пра што.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Уладзіслава ШЛАПАКА і з архіва тэатра

Сцэны са спектакля "Ляццё жураўлі"

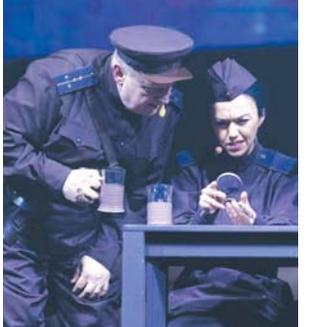
Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Уладзіслава ШЛАПАКА і з архіва тэатра

Верыць, кахаць і шукаць

Маладзёжны тэатр эстрады выпусціў драматычны спектакль — "Без тэрміну даўнасці". Пра тое, як каханне і вера перамагаюць жудасныя наступствы вайны. У аснову леглі амаль неверагодныя, але насамрэч дакументальныя факты з біяграфіі контрразведчыка, па-мастакі перапрацаваныя кіраўніком тэатра Уладзіславай Арцюкоўскай.

Дзмітрыя Смольскага, узростаюць да меладрычнага элементаў, уласцівых беларускаму фальклору. Той музычны матэрыял стаў своеасабытым лейтматывам спектакля. П'еса добра закручана, утрымлівае яркія, запамінальныя характары, нечаканыя сюжэтныя павароты. Закрытае не толькі розныя аспекты ваеннай тэмы, уключаючы ўз'яданне не сям'і, але і балючыя філасофскія пытанні (куды рушыць чалавештва, ці важная нацыянальнасць, што такое гуманізм). Нарэшце, прадугледжвае актуальны для сучаснага тэатра сінтэз мастацтваў.

Дзеянне, якое адбываецца на сцэне, робіць гледачоў не назіральнікамі, а бышчам непасрэднымі ўдзельнікамі падзеі.

Артыстам — вершы. Стрыманы, як і належыць контрразведчыку, маёр Святлоў (Арцім Пінчук). Яго жонка Вера, выратаваная з Асвенцірона (Вольга Каленікава). Умудроны жыццём палішук Дзмітрыч, што спыла арыгінальнымі прымаўкамі (Уладзімір Варанкоў). Радыстка Каця, супярэчлівае аблічча якой шудоўна перадае Інга Кісялёва. Здрацнік сяржант Іванов (Андрэй Кунец). Лірычнай кульмінацыяй з'яўляецца крапална шаталівая сцэна каханя. Драматычнай — амаль кінематаграфічны па рэальным запале дыялог Палішча (Дзясніс Арцюкоўскі). Генеральнай — фінальная сустрэча маі з маленькімі дочкамі, перанесеная са сцэны на сярэднюю залу. Юныя Арына Чарнецкая і Радміла Чупрыс выдатна справіліся і з нямецкай гаворкай, і з нямецкай песенькай пад стук колаў цыгніка, бо іх ігерані пасля донарскай экспэрыментаў паграпілі ў сям'ю Фрау Мелэр (Аляксандра Гайдук). Яшчэ адна песня — "Капоша" — таксама спынаецца а катэля (без акампаніменту), але пад стук адоўкаў.

Акіцёрскі склад:

Маёр Святлоў — Арцім Пінчук

Вера — Вольга Каленікава

Дзмітрыч — Уладзімір Варанкоў

Радыстка Каця — Інга Кісялёва

Сяржант Іванов — Андрэй Кунец

Марына — Кацярына Мядзведзева

Палішча — Дзясніс Арцюкоўскі

Фрау Мелэр — Аляксандра Гайдук

Дзеці — Арына Чарнецкая і Радміла Чупрыс.

Гэта не першы зварот тэатра да рэальных біяграфічных гісторыяў. Тая ж Уладзіслава Арцюкоўская, як і ў ілэрацыйнай прэм'еры, была аўтарам п'есы і рэжысёрам мюзікала "Гур'яноў", намінаванага на Нацыянальную тэатральную прэмію. Увабляецца ў калектыве і драматычны спектакль ("Аспірожна, кеке!"), але не такі маштабны. Трупа называецца на салістаў-вакалістаў і артыстаў разумнага жанру, ёсць у складзе і творчыя калектывы рознай кіраванасці, а таксама шэраг студый. Гэлта дазваляе тэатру быць мабільным і ахопліваць на невялічкіх сцэнах практычна ўсё — адна да дзіячэй шоу-оперы "Мухі-Цакатухі баль" і эстрадных харэаграфічных паставак, не забываючыся і на тэатрызацыяны канцэртныя праграмы.

Гульвікі камедыіны вектар даўно ўжо не адзіны. Той ж "Гур'яноў" звернуты да духоўнай тэмы, бо гэта мюзіка пра святара. Але ж як уважыць тут тэму Вайлы Айтчынай? Тэатр знаходзіць рэальную гісторыю Аляксандра Шурэпава, што выкладзена літаральна на некалькіх кніжных старонках, растыражаваных у інтэрнэце, і ў кароткай дакументальнай стужцы, — і стварае самастойны спектакль, дзе героі маюць сваіх прататыпаў. Ідэя належала нястомнай Уладзіславе Арцюкоўскай, якая неяк пачула ў эфіры лісты аднаго вайскоўца, чым прозвісчычо не згадваўся. Пачала даследаванне — і, як кажуць, хто шукае, той знаходзіць. Але ж праца над будучым спектаклем заняла два гады, бо пачынаць треба было з нуля.

Як і ліўна, музыка Аляксандра Сухарава створана раней за п'есу. Разумеючы хіба асноўныя сюжэтныя абрысы, ён напісаў уверцюру, дзе агульначалавечыя інтанцыі жалю-жадобы, часта ў творчасці Дзмітрыя Шастаковіча і нашга

Храналагічная паслядоўнасць падзей пачынаецца з 26 чэрвеня 1944 года, з вызвалення Беларусі, і ахоплівае дзень не два дзясцікі самых розных лакацый, што змяняюцца літаральна ў кожнай сцэне: лес, рака, спалены дом, канішлер, кірмаш, пасыяваенная нямецкая рэчотку дакументальнасці: апроч ідэалогіі, на ёй дакладна пазначаны месца дзеяння і дата. Фота зроблены з эфектам сепіі, і тыя карычневатыя адценні асацыююцца не толькі з даўнінай, але і з прагай цёпых ста-сункоў, неабходных заўжды — і там больш на вайне, дзе нельга губляць ні чалавечнасці, ні волі да перамогі.

На сцэне ў некалькі ярусаў змешчаны мяшкі, якія ў вайну, набітыя пяском, скарыстоўваліся для ўладкавання агнявых пазіцый (сцянографіе — Сяргей Ашуга). Такае раашэнне не толькі надае трывожнаму драматызму, асабліва пры пўных светлавых імпульсах, але і дазваляе будаваць мізансцэны адначасова па гарызанталі і вертыкалі. А ў пасляваенным дзеянні бышчам нагадвае, што наступствы ліхалецця не маюць тэрміну даўнасці.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Уладзіслава ШЛАПАКА і з архіва тэатра

Ірына Мазоль

Асаблівы бібліятэкар для асаблівых дзяцей

Штогод Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь прызначае гранты кіраўнікам і спецыялістам арганізацый у сферы навукі, адукацыі, аховы здароўя, культуры і моладзевы палітыкі. Гэта людзі, якія ўнеслі важкі ўклад у развіццё сваёй галіны. Сярод іх — Ірына Мазоль, галоўны бібліятэкар групы па арганізацыі інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій дзіцячага аддзела Гродзенскай абласной навуковай бібліятэкі імя Я. Ф. Карскага.

Сёлетня наша гераіня ўдасцілася атрымаць гранта на развіццё праекта “Б. І. К. Бібліятэка, Інклюзія, Культура”. Ініцыятыва мае на мэце захаваць нацыянальныя духоўныя традыцыі і ўкараненне новых формаў дзейнасці арганізацыі культуры. Сама Ірына Тадэвушаўна свярдае, што гэта — агульная справа калектыву: праект здзейсніў дзякуючы падтрымцы кіраўніцтва і калег. Аднак менавіта імя Ірыны Мазоль пазначана ва ўказе Прэзідэнта, што стала нагодай для размовы аб праекце, поспеху і прызнанні.

— Я скончыла Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў па спецыяльнасці “Бібліятэчная справа” і па размеркаванні прыйшла ў Гродзенскую абласную навуковую бібліятэку. Мяне накіравалі ў дзіцячы аддзел.

— Ваш выбар прафесіі быў усвадомленым?

— Напэўна, так. Я з маленства марыла аб спакойнай працы, і бібліятэка задавала вельмі прыдат-

Інклюзіўная літаратура — гэта літаратура, арыентаваная на фарміраванне станоўчага ўспрымання інваліднасці і асабістай разнастайнасці, а таксама літаратура для дзяцей з асаблівымі адукацыйнымі патрэбамі (выданыя са шрыфтам Брайля, спрошчаным тэкстам, з выкарыстаннем піктаграм, тактыльных кнігі ды іншыя).

Віктар ГАУРЫШ
Фота з архіва гераіні

Аматары традыцый

Народны ансамбль народнай песні “Чыстыя крыніцы” з-пад Асіповічаў — творчая сям’я, у якой раскрываецца і зіхаціць талентам кожны артыст. Майстарня па захаваанні і вывучанні беларускага песеннага фальклору — так называе калектыв яго кіраўнік Алег Матусевіч.

Біяграфія “Чыстых крыніц” пачалася ў 1974 годзе. З першага дня ансамбль узяў курс на актыўную канцэртную дзейнасць. Ганаровае званне народнага гурт атрымаў у 1994-м.

У калектыве — 12 удзельнікаў, якія радуюць глядачоў выбітным гучэннем галасоў. У рэпертуары шмат праграм, якія ўяўляюць сабой сінтэзу розных жанраў мастацтва. Гэта адметны рыс “Чыстых крыніц”. На адным канцэрце публіка можа пачуць народныя і аўтарскія песні, любімыя гіты ў незвычайнай апрацоўцы, узабач пудоўныя пастановак з аўтэнтычнымі элементамі. На працягу 50-гадовага калектыву адраджае і зберагае культурнае спадчыну. На Каляды артысты праводзілі тэатралізаванае ішоўне — у абліччы герояў беларускага фальклору з песнямі наведваюць хаты аднавяскоўцаў. Ансамбль актыўна ўдзельнічае ў раённых святах “Шчалючкі” і “Масленіца”, шікава праводзіць “Купалле”, паспяхова выступае на фестывалі народнай творчасці “Веснавыя колеры”, мінімум раз на месяц ладзіць прадстаўленні ў маланасяля і аддзеленых вёсках, на фермах і паліўных станах.

Галасы “Чыстых крыніц” чутны не толькі ў Асіповіцкім раёне. Ім аплачывалі і ў Магілёве, Маладзечна, Бабруйску, Мінску. Сярод узнанага, якімі ганарыцца калектыву, — дыплом трацінай ступені ў намінацыі “Сямейны абрадавы фальклор” адкрытага фальклорнага фестывалю “Вытокі”, атрыманы ў 2020 годзе. А ў 2021-м у конкурсе гарманістаў і выканаўцаў прыпеўкі “Падпяпоўскі гармонік” перамог канцэртмайстар Святлан Сяханчук. Сярод яго дасягненняў — і першае месца І адкрытага форуму гарманістаў Беларусі.

Нагледзячы на саліны творчы багаж, народны ансамбль “Чыстыя крыніцы” не збярэцца спачынаць на лаўрах. Калектыву поўны планавы, якія дазваляць надулі радаваць публіку непаўторным гучэннем народных песень і зберагаць культуру роднага краю.

Ганна САКАЛОВА
Фота з архіва калектыву

“Добры дзень, Маруся!”

Краянаўча-патрыятычны праект “Ваенны артэфакт” Бярозаўскага гісторыка-краязнаўчага музея знаёміць з рэліквіямі ваеннага часу. Гэты аповед пра франтавое пісьмо і “Асабістую справу” афіцэра — рэчы, праз якія чытаецца лёс і подзвіг воіна-вызваліцеля.

“...ЯШЧЭ КЛАНЮСЯ ДАРАГІМ ДЗЕТКАМ”

Сярод экспанатаў музейнай залы перыяду Вялікай Айчыннай вайны можна ўбачыць арыгінал ліста, напісанага 15 чэрвеня 1944 года трыццацішаднагоднім гвардыі капітанам Пятром Сямёнавічам Грыгарэнкам, старшым ад’ютантам 1-га стралковага батальёна 143-га гвардзейскага стралковага палка 48-й гвардзейскай стралковай Крыварожскай дывізіі, злучэнні якой вызвалілі горад Бяроза і Бярозаўскі раён у ліпені 1944-га. Троххутнік быў апраўданы з фронту палівай поштай жонцы Марыі Васільеўне, якая жыла на той час у Ленінбадскай вобласці на рудніку Таксі Талджаскай ССР з маленькімі сынамі і дачкай.

Пасля паважлівага сардэчнага прывітання жонцы Маруся муж з ласкавага зварота да дзяцей: “...Яшчэ кланюся дарагім дзеткам, сыночку Тольку і дачку Галачку”; жадае ім “добрага ў жыцці і шчасця”. За іх шчасліваю будучыню, за Радзіму Пётр Сямёнавіч ішоў у бой, верачы, што “я як бы жыць і будучыню, а знішчыць нечысьці і ачышчыць наш родны краі трыба”. Перадаўшы прывітанне бацьку, маці, сёстрам і іх дзецям, развітаўся. Але хоча больш даведацца пра родных людзей: “Пішы, Маруся, пішы, дарагая, усё пішы, якія ёсць навіны, што добрае, што дрэннае, як жыць на рудніку, усё пішы”. Ён радуецца поспехам жонкі ў вучобе і перадае прывітанне ад свайго ардынера Пятра Мардынава: “У выпадку ранення Пецька паветамі, у яго мой адрас ёсць”.

“ПАХАВАЎ Я ЯГО Ў ПАСЕЛІШКА СМАЛЯРКА...”

На жал, на гэты адрас неўзабаве прыйдзе іншы ліст, у якім камандзір часці паветамі Марыі жорбунтова вестку аб тым, што яе муж Грыгарэнка Пётр Сямёнавіч загінуў смерцю храбрых у бай пры вызваленні ад нямецкіх

акупантаў беларускага горада Бяроза Бярозаўскай вобласці 14 ліпеня 1944 года. У фондах музея захоўваецца ліст таго самага Пецькі, гвардыі сяржанта Пятра Мардынава, які ён напісаў сям’і на другі дзень пасля гібель свайго камандзіра: “Пахаваў я яго ў паселішчы Смалярка, у 4-х вёрстах ад раённага цэнтры. Праз раённую цэнтр Бяроза праходзіць шашэйная дарога Масква—Варшава. Я яго пахаваў як білэтка га таварыш і афіцэра”.

ЗВЯЖЫНА БІЯГРАФІЯ

З асабістай справы афіцэра, перададзенай музею болы за сорака гадоў таму, вымаляў ваенна звычайная біяграфія савецкага чалавека. Нарадзіўся 28 снежня 1913 года ў пасёлку Нова-Артамонаўка Сузунскага раёна Новазібірскай вобласці ў селянскай сям’і. Рана страціў бацьку, пасля заканчэння сямёгодкі пачаў працаваць у мясцовым калгасе. Затым вучыўся ў заахатнік, працягнуў працу ў жывёлагадоўлі, уступіў у камсамол. У 1935—1937 гадах праходзіў службу ў Чырвонай Арміі курсантам палкавой школы, пазней — бухгалтара ў штабе інжынера-будульніц часці, размяшчана ў горадзе Камсамольск-на-Амуры.

Далейшае жыццё ўрадзона Сібіры будзе звязана з Талджаскай ССР, з Ленінбадскай вобласцю, дзе ён працаваў на пасадзе памочніка начальніка аддзела тэхнічнага забеспячэння і начальніка сакрэтнага аддзела Таксілінскага савінова-чынкавага камбіната. У пачатку 1942-га яго веды спатрэбіліся ў сістэме прапартыйскіх прызавікоў: старэйшы інструктар усенаву Шахрэстанскага райваенкамата П.С. Грыгарэнка камучаў юнакоў і дзяўчат ваеннай справе. Стварыўшы сям’ю, гадаваў сына і дачку. А 1-ша 1942 года сам апраўдана на вышэйшай стралкова-тактычнай курсы ўдасканалення каманднага складу пяхоты “Стрэл”.

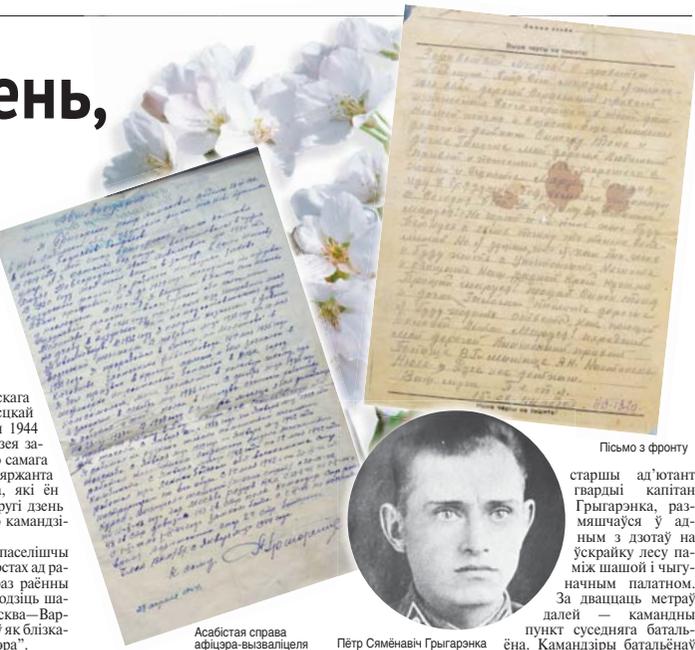
ЗАГАРТОЎКА НА ФРАНТАХ

Пасля паскоранай перападрыхтоўкі ў Ташкенце і месячнага знаходжання ў Маскве ў рэзерве Народнага Камісарыята Абароны СССР у пачатку кастрычніка 1942 года старшы лейтнант Пётр Грыгарэнка быў залічаны ў 143-ю гвардзейскі стралковы полк 48-й гвардзейскай стралковай Крыварожскай дывізіі камандзірам стралковай роты.

Ваёваў на Заходнім, Паўднёва-Заходнім, Стэпавым, 3-м Украінскім франтах. Асабліва вызначыўся ў кровававатых баях 1943-га па вызваленні населеных пунктаў Харкаўскай вобласці, быў чатыры разы паранены і ўзнагароджаны медалём “За баявыя заслугі”.

У студзені 1944-га Пётр Грыгарэнка стаў камуністам, затым у лічаныя месяцы баюваў афіцэр атрымаў двойчы службовае павышэнне, ад намесніка камандзіра да старшага ад’ютанта стралковага батальёна, нарэшце, па вольна баяна звання, гімнасцёрку з пагонам капітана.

У чэрвені 1944-га пасля прапартыйскіх прызавікоў у Украіне 48-я гвардзейскай Крыварожскай стралковай дывізіі пад камандаваннем генерал-маёра Г.М. Корчыка ўвайшла ў Беларусь. 143-я гвардзейскай стралковай полк наступав у напрамку Баранавічы—Бяроза—Кобрын—Брэст. Старшы ад’ютант стралковага батальёна гвардыі капітан Пётр Гры-

Асабістая справа афіцэра-вызваліцеля

Пётр Сямёнавіч Грыгарэнка

Пісьмо з фронту

старшы ад’ютант гвардыі капітан Грыгарэнка, размяшчаўся ў адным з дзютаў на ўскрайку лесу паміж шашой і чыгуначным палатном. За дваццаць метраў далей — камандні пункт усенняга батальёна. Камандзіры батальёна і іх начальнікі штабоў шукалі магчымасць авалодаць Бярозай, спрабавалі намацаць слабыя месцы ў абароне праціўніка, і на фінтах такія месцы сталі пазначаны. У баях прайшоў дзень, а ўвечары траіць, дзе знаходзіўся старшы ад’ютант Пётр Грыгарэнка быў узарваны. Разам з ім загінуў сувязны, раддсты — усюго дванаццаці чалавек. У жывых застаўся трынаццаці — камандзір саітарнага ўзвода, які атрымаў шэкае раненне і кантузію. 17 ліпеня гвардыі капітан Пётр Грыгарэнка будзе ўзнагароджаны пасмертна Алічыннай вайны ступені.

“...Я ЯК БЫЎ ЖЫВЫ І БУДУ ЖЫЦЬ...”

Сёння прах гвардыі капітана П.С. Грыгарэнка спачынае ў брацкай магіле ў Камсамольскім скверы горада Бярозы, куды ён быў перанесены разам з прахам іншых воінаў-вызваліцеляў у 1946-м. Улада Марыі Грыгарэнка ў 1964 годзе наведвала святое месца, дзе захоўваецца памяць аб загінулых пры вызваленні Бярозы, сярод якіх — яе муж. З 1965-га ў Бярозе ёсць вуліца імя Пятра Грыгарэнка. І раікі з апошняга ліста Пятра Сямёнавіча: “Маруся, не будуй і не плач, я думаю, што я як быў жыць і буду жыць...” — гучаць сёння ўтулена, што застаеца мужнасці ваеннага пакалення застанецца веча жыва.

Аля ДРАГАН
Фота з архіва музея

Па старонках календара

■ **11 мая** з'явіўся на свет Глеб Паўлавіч Глебаў (Сарокін) (1899—1967) — арыст тэатра і кіно. Народны арыст БССР і СССР. З 1926-га — акцёр 1-га Беларускага драматычнага тэатра (цяпер Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы), у 1941—1947 гадах — мастак кіраўнік. У 1943-м узначальваў франтавую бригаду ўстаноў.

■ **11 мая** нарадзіўся Анатоль Мікалаевіч Тычына (1897—1986) — мастак, адзін са стваральнікаў беларускай графікі XX ст. З імем Анатоля Тычыны звязана станаўленне такіх яе відаў, як кніжная, станковая, газетна-часопісная, эскібрсы.

■ **13 мая** з'явіўся на свет Аляксандр Міхайлавіч Кішчанка (1933—1997) — мастак, аўтар “Габелена стагоддзя”, занесенага ў Кнігу рэкордаў Гінеса. Народны мастак Беларусі, уладальнік Дзяржаўнай прэміі БССР, Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры (за “Габелен стагоддзя”), медала Францыска Скарыны. Сярод прац Аляксандра Кішчанкі тэкстам “Беларусь партызанская” (знаходзіцца на гасцінцы “Турыст”); “Горад мастацтва” — “Горад навукі”; “Горад будаўніцтва”; “Горад-воіні” (серыя плано на будынак у мінскім мікрараёне Усход-1).

■ **13 мая** нарадзілася Стэфанія Міхайлаўна Станюта (1905—2000) — актрыса, легенда сцэны Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы. Народная артыстка БССР і СССР, уладальніца Дзяржаўнай прэміі БССР (за тэатральную працу), ордэнаў Працоўнага Чырвонага Сцяга (двойчы), Дружбы народаў, “Знак Пашаны”, медалёў “За працоўную адзнаку”, Францыска Скарыны і іншых. Першая атрымала прыз “Крышталёвая Паўлінка”.

■ **14 мая** з'явіўся на свет Іосіф Іосіфавіч Жыноўч (Жыдовіч) (1907—1974) — музыкант-цымбаліст, дырыжор, кампазітар, педагог. Народны арыст БССР і СССР, прадэсар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР. З 1946-га быў мастацкім кіраўніком і дырыжорам Дзяржаўнага народнага аркестра БССР (з 1974-га — імя Я. Жыноўча). У Беларускай кансерваторыі заснаваў клас цымбалы і кафедру народных інструментаў, заставіў ён да 1963 года.

■ **15 мая** нарадзіўся Уладзіслаў Галубок (Уладзіслаў Іосіфавіч Голуб, 1882—1937) — драматург, празаік, тэатральны ржысьёр, акцёр, мастак. Народны арыст БССР (першым атрымаў гэтак званне).

■ **15 мая** 1948 года з'явіўся на свет Юрый Мікалаевіч Гільчык — беларускі піяніст, мастак кіраўнік Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Заслужаны арыст Рэспублікі Беларусь, уладальнік медала Францыска Скарыны.

Юліян Корсак: разгадка таямніц

Партрэт Юліяна Корсака. Валенцін Ваньковіч, 1830

Гэты чалавек стаіць у адным шэрагу з Міцкевічам, Чачотам, Адынцом і Занам. Усе часцей творцу згадваюць у СМІ і падчас культурных мерапрыемстваў. Ушаноўваюць памяць паэта і ў родных яму мясцінах. Але ў жыццці Яліяна Корсака застаецца яшчэ шмат недакладнасцей. Гапоўныя з іх нам удалося нарэшце выправіць.

КАРАНІ

Род Корсакаў-Савічаў герба “Ліс” адносіцца да самых стараў беларускіх шляхецкіх сем’яў. Вядома, што адзін з першых продкаў Юліяна володаў Уздой яшчэ ў 1440-х. Род быў моцны, разгалінаваны і сваяцтвам звязаны са знакамітымі сем’ямі — з Вайніловічамі, Манюшкамі, Гашкевічамі, Малдарскімі ды іншымі. Акрамя Юліяна, у гэтай сем’іі быў яшчэ адзін пазт — Раймунд Корсак (дзядзька першаму). Адзін з самых вядомых прадаўнікоў Корсакаў стаў Самуэль, пасол на сейм 1773—1775 гадоў, паплекнік Тадевуша Рэйтана. Бацька паэта Ян з 1783-га быў карацельскім дваранінам, а пазней некалькі час — межавым суддзёй Слонімскага павета. Маці ж яго, Караліна, паходзіла з Ордаў, але сваячкай сльнянага мастака Напалеона Орды не з’яўлялася, бо належала да іншага адгалінавання роду.

Ажаніліся Ян Корсак і Караліна Орда каля 1805 года. Маладыя пасяліліся ў фальварачку Страла, які разам з блізкай Жукоўшчынай здаўна належаў Корсакам. Абедзве мясціны знаходзіцца блізу горада Дзятлава. Выгляд сядзібкі ў Страле, пабудаванай на пачатку XIX стагоддзя банькам творцы, вядомы з акарэлі Напалеона Орды (1871) і паэзічнай літаграфіі. Ці захавалася там што-небудзь, мы абавязкова распытаем пасля новай краязнаўчай выпраўкі.

МЯНЯЕМ ЧАС І ПРАСТОРУ

Пытанні аб малой радзіме і даце нараджэння Корсака доўгі час хвалялі біёграфы. Мы нарэшце знайшлі адказы. З XIX стагоддзя сьвярджалася, што Юліян Корсак прыйшоў на свет у Слоніме 13 лютага 1806-га або 1807-га. Але з адшуканай намі метрыкі хрышчэння паэта адназначна вы-

нікае, што ён нарадзіўся 25 лютага (13 лютага па старым стылі) 1806 года і ў той самы дзень быў ахрышчаны адной вайой. Дапоўнілі ж хрышчэнне яею 11 чэрвеня (2 чэрвеня). А самае гадоўнае — месцам нараджэння, чаго і належала чакаць, аказалася бацькоўскай сядзібай ў Страле. Гэта, як падказана, значна павышшае статус мясціна, бо раней Страла лічылі месцам, дзе Юліян Корсак проста “жыў некалькі час”. Дарчы, пазт — не адзінае дзіця ў сем’іі. За ім, як удалося высветліць, з’явіўся Аляксандр Пётр (1807), Марыяна Францыска (1808), Эмілія (?), Юзафа (1811), Скаластыка Канстанцыя (1816). Праўда, да 1830 года ў жытло засталіся толькі Юлія, Эмілія і Канстанцыя.

УНІВЕРСІТЭТЫ

У належны час Юліян адправіўся ў школу. Восць толькі пытанне: у якую? На будынку колішняй базальянскай школы ў Барунах вісіць памятная шыльда з іменамі славетных навучэнцаў — пісьменнікаў Ігнаці Хольцкі, Антона Эдварда Алінька і Юліяна Корсака. Але Алінька пазнаёміўся з Корсакам толькі ў 1822-м, стаў яго найбольшым сябрам і ніколі, раскаваючы ва ўспамінах пра Юліяна, не згадваў Баруны. Біёграфы Корсака, відаць, не памыліліся: ён вучыўся ў знакамітым Шчучынскім піярскім калегіуму. Далей быў факультэт літаратуры і вывучэння мастацтваў Віленскага ўніверсітэта, куды Корсак паступіў ў 1822-м, а не ў 1823-м. Алінька сьвярджае, што ўвосень 1822 года ўжо чуў пра паэта Корсака, які чытаў на нейкім студэнцкім пасяджэнні пераклады твораў старажытнарымскага аўтара Гарашыя.

Тады ж Корсак з Адынцом і пазнаёміліся. Апошні, як старэйшы, увёў Юліяна ў літаратурную секцыю таварыства філароў

(малавядомы факт). З гэтага моманту сябрамі Корсака былі Адам Міцкевіч, Ян Чачот, Тамаш Зан, Ігнат і Аляксандр Ходзькі, Ігнат Дамейка і многія іншыя знакамітыя асобы.

У тым самым 1823-м у віленскіх газетах публікуюцца першыя творы Юліяна Корсака. Так ён становіцца на паэтычныя рэйкі, з якіх не сыходзіць ужо да канца жыцця. Корсак быў сведнікам ад’езду Алама Міцкевіча ў Пешібург у 1824 годзе. Потым Міцкевіч болы ніколі не ўбачыў родную зямлю. У 1826-м, пасля завяршэння вучобы, Корсак на два гады з’ехаў да старога бацькі і дапамагаў яму з гаспадаркай. У 1829-м пазт на год выправіўся ў Пешібург, дзе працягнуў адукацыю.

Дарчы, пазт — не адзінае дзіця ў сем’іі. За ім, як удалося высветліць, з’явіўся Аляксандр Пётр (1807), Марыяна Францыска (1808), Эмілія (?), Юзафа (1811), Скаластыка Канстанцыя (1816). Праўда, да 1830 года ў жытло засталіся толькі Юлія, Эмілія і Канстанцыя.

НОВЫ СТАРЫ СВЕТ

Ціхамірную малодсць паэтарамантажы перарывае смерць бацькі. Ён сканаў 2 красавіка (тут і

Месца сядзібы Корсакаў у нашы дні

Сядзібы Корсакаў у Страле на малюнку Напалеона Орды

Бюст Юліяна Корсака. Ян Астроўскі, 1855

далей даты па новым стылі) 1830-га ў Страле ад колікаў і быў пахаваны ў мясцовай капліцы. На плечы 24-гадовага Юліяна лёг цяжар адказнасці за сям’ю. Пачалася сціпласць фальварковае жыццё. У тым жа годзе хлопца абралі старшынёй Слонімскага павятовага межавога суда.

Нягледзячы на безлакорнае выкананне абавязкаў, Корсак не пайшоў яшчэ на адзін тэрмін, цалкам аддаўшыся паззі ды клопату аб прыгонных. У другой справе Юліян меў перад вачыма добрыя прыклады — сваякоў, завяршэння вучобы, Корсак на два гады з’ехаў да старога бацькі і дапамагаў яму з гаспадаркай. У 1829-м пазт на год выправіўся ў Пешібург, дзе працягнуў адукацыю.

Сярод сяброў Юліян Корсак ажаніўся апошнім. Абранніцкая стала сястра жонка Ігнаці Хольцкі і Антона Алінька — Юзафа Мацкевіч, дачка судовага чыноўніка Крыштафа Мацкевіча і Токлі з роду Лапанішкі. Нарадзілася Юзафа Мар’яна Пілагія ў Ганульскім Двары 11 сакавіка 1819 года. Калі яна была зусім яшчэ маленькай, Алінька вырашыў, што ласейшай жонкі для сябра не знайсці. Так, шлюб Юліяна і Юзафы справілі 8 лістапада 1840-га ў давамоі капліцы ў маентку Машке-

Давайце ўзважым унёсак Корсака ў нашу культурную спадчыну. Юліян дэбютаваў як пазт на старонках “Дзёніка Віленскага” ў 1823 годзе (уласны верш і пераклады з Гарашыя). З гэтым выданнем аўтар супрацоўнічаў да 1828-га. Пачынаючы з 1826-га, вершы і пераклады рэгулярна друкаваліся ў польскай і расійскай перадачы (у “Дзёніку Варшаўскім” і “Штогдыніцы Пешібургскай”). Творы Корсака выйшлі і ў некалькіх зборніках (1830, Пешібург, прысьвячэнне Антону Адынцу; 1836, Пешібург, прысьвячэнне Валеры Корсак). Яшчэ ўважліць вядзе тамы “Новай пазіі” (Вільня, 1840) — вершы, лісты, а таксама пераклады Байрана, Гэта, Гарацыя, Мура, Піндара і Шлэра. Майстар слова пераказаў “Разма і Джульету” Шэкспіра. Апошнія 10 гадоў жыцця Корсак ствараў польскамоўную версію “Боскай камедыі” Дантэ (вышла толькі ў 1860-м). Увогуле, колькасць напісаннага і перакладзенага з французскай, нямецкай, англійскай ды італьянскай неверагодна вялікая.

Надмагілле жонкі паэта (Дзятлава)

вічаў Русака Сяло (блізу Востыма). З нейкай прычыны дзіцей у Корсакі не нарадзілася.

У 1846 годзе сканала ад гарачкі маці паэта. А ў 1855 годзе пайшоў з жыцця ў Навагруду і сам Юліян. Цяжка хворы на сухоты, ён перабраўся ў арандаваны дом Міцкевічаў, які ўжо належаў іншым людзям. Смерць напаткала творцу 11 верасня. Понач быў яго сябар — знакаміты мастак Вінцэнт Дмухоўскі (рыхтуме пра яго асобную публікацыю).

Мяркую, Корсак аддаў зямлі ў Навагруду; або на гары Міндоўга, або на могілках блізу шпешчанскага аўтагасцязала. Паказанне пазта не збераглося. Ад старажытнай школы для дзіцей сляна, намагаўся палешчыць іх жыццё. Дарчы, сам Манюшка пазней напісаў музыку да некаторых вершаў Корсака і ўключыў іх у зборнікі “Хатнія спэўнікі”.

Сярод сяброў Юліян Корсак ажаніўся апошнім. Абранніцкая стала сястра жонка Ігнаці Хольцкі і Антона Алінька — Юзафа Мацкевіч, дачка судовага чыноўніка Крыштафа Мацкевіча і Токлі з роду Лапанішкі. Нарадзілася Юзафа Мар’яна Пілагія ў Ганульскім Двары 11 сакавіка 1819 года. Калі яна была зусім яшчэ маленькай, Алінька вырашыў, што ласейшай жонкі для сябра не знайсці. Так, шлюб Юліяна і Юзафы справілі 8 лістапада 1840-га ў давамоі капліцы ў маентку Машке-

СПАДЧЫНА

Давайце ўзважым унёсак Корсака ў нашу культурную спадчыну. Юліян дэбютаваў як пазт на старонках “Дзёніка Віленскага” ў 1823 годзе (уласны верш і пераклады з Гарашыя). З гэтым выданнем аўтар супрацоўнічаў да 1828-га. Пачынаючы з 1826-га, вершы і пераклады рэгулярна друкаваліся ў польскай і расійскай перадачы (у “Дзёніку Варшаўскім” і “Штогдыніцы Пешібургскай”). Творы Корсака выйшлі і ў некалькіх зборніках (1830, Пешібург, прысьвячэнне Антону Адынцу; 1836, Пешібург, прысьвячэнне Валеры Корсак). Яшчэ ўважліць вядзе тамы “Новай пазіі” (Вільня, 1840) — вершы, лісты, а таксама пераклады Байрана, Гэта, Гарацыя, Мура, Піндара і Шлэра. Майстар слова пераказаў “Разма і Джульету” Шэкспіра. Апошнія 10 гадоў жыцця Корсак ствараў польскамоўную версію “Боскай камедыі” Дантэ (вышла толькі ў 1860-м). Увогуле, колькасць напісаннага і перакладзенага з французскай, нямецкай, англійскай ды італьянскай неверагодна вялікая.

Увогуле, колькасць напісаннага і перакладзенага з французскай, нямецкай, англійскай ды італьянскай неверагодна вялікая.

На жаль, на беларускай мо-

ве цяпер даступныя толькі асобныя работы Юліяна Корсака. Але працэс усё ж ідзе, хоць і павольна. Спадзяёмся, неўзабаве можна будзе пачуць на музейных вечарах вершы Корсака са музыкai Манюшкі.

ІКАНАГРАФІЯ

На сёння мы ведаем дзве выявы Юліяна Корсака. Першая з іх — партрэт паэта-юнака, поўнага аптымізму і жыццёвай сілы. Гэтую карціну намалываў у 1830-м наш званы мастак Валенцін Ваньковіч, уладжэнец Міншчыны. Другая выява — бюст Корсака ў стальным уросте. Скульптура была створана ў 1855-м Янам Астроўскім, які паходзіў з Аршаншчынскім, а Астроўскі па-майстарку рабіў партрэты, што здзіўлялі падабенствам да натуры. Дарчы, жыццямі алмыслюваў упершыню прыведзены ў “К” (гл. №№ 42, 43, 2020, № 33, 2022).

УШАНАВАННЕ

Некалькі гадоў таму жыхары Дзятлава марылі пра ўшанаванне памяці славагата паэта. Былі прапановы ўсталяваць памятную шыльду ў Страле або ў Жукоўшчыне. Гучалі думкі і пра важнасць з’яўлення ў Дзятлаве адзінага знакамітага зямлякоў, дзе б быў прадаўлены і Юліян Корсак. Але да рэалізацыі ідэй тады не дайшло. Наперадзе, зусім хутка, чаровы юбілей — 220 гадоў з дня нараджэння майстра слова. Самы час змахнуць пыл са старых планаў. І тут хочацца падыліцца меркаваннем.

У святле новых знаходак у Страле, як у сапраўдным месцы нараджэння творцы, добра было б усталяваць памятны камень. Гэта паспрые захаванню літаратурнай спадчыны і, безумоўна, развіццю турызму. А што да адзінага славетнага зямлякоў, то такая задума палыць людзям, якім падабаецца паэзія. Напрыклад, даўно і выдатна знам, усюбылена ў Гільчыку, на месцы гістарычнага рынку. Ці не праэтакія знакі прывітаецца любоў да малой і вялікай радзімы?

Зміцер ЮРКЕВІЧ
фота аўтара і з архіва

Афіша з 10 па 17 мая

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20,
тэл.: 8 017 3970163
(эксклюзіўнае бою)

• **Пастаянная экспазіцыя.**
• Міжнародны выставачны праект “Прыгажосць Карэі”, арганізаваны Нацыянальным мастацкім музеем Рэспублікі Беларусь і культурным цэнтрам “Пушкінскі дом” (Сеул, Рэспубліка Карэя). Прадстаўлены ў экспазіцыі творы сучасных карэйскіх аўтараў пазнаёміць беларускага гледача з традыцыйнымі карцінамі мінха, керамікай і каліграфіяй. **Да 12 мая.**

• **Экспазіцыя “Васіль Шаранговіч. Асоба. Мастак. Настаўнік”.** Выставачны корпус, вул. Карла Маркса, 24. **Да 19 мая.**

• **Экспазіцыя “Брэсцкае крэп і Нагібоцкая пушча — жамчужны Беларусі”.** Выставачны корпус, вул. Карла Маркса, 24. **Да 20 мая.**

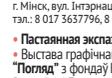
• **Выстава “Рэлігія і вучні”.** **Да 16 чэрвеня.**

• **Выставачны праект “Беларусь вызваленая: запаведна 1944-га”** з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь. **Правадзіцца ў Нацыянальным акадэмічным Вільнім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь.** **Да 23 чэрвеня.**

• **Выстава твораў удзельнікаў судзіў ваенных мастакоў пра Цэнтральным Доме афіцэраў Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь “Бяшчашчыне служым”.** **Да 19 ліпеня.**

• **Рэкламны выставачны праект “90. Арт-уроніка вызвалення”**, прысьвячэнны гадавіне вызвалення Беларусі ад нямецка-фашыскай захопніцтва. Увазе гледачоў прапанаваны рэпрадукцыі знакамітых твораў афіцэраў мастакоў з калекцыі музея. **Станцыя метро “Кастрычніцкая” (выхад да Дзяржаўнага ўніверсальнага магазіна, Кастрычніцкай плошчы і Палаца Рэспублікі).** **Да 15 ліпеня.**

• **Экспазіцыя “Самыя-самыя...” (6+).**
• **“Ягора колеры зіма?” (6+), “Казі Усходу” (10+), “Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма” (10+), “Піры дэўня мінулых пакаленняў...” (10+), “Пыць моў хаканя” (16+), “Яночы партрэт” (16+), “Мікус у музеі” (16+).** **Правадзіцца заўсёды.**

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВИЧА” КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПЛОВАЙ XIX СТ.

г. Мінск, вул. Літаратурна-навуковая, 33а,
тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

• **Пастаянная экспазіцыя.**
• Выстава графічнага партрэта XIX стагоддзя “Полтава” з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь. **Да 15 мая.**

• **Брэжні-рыні “Зручшыня. Уважэннасць. Паспех”.** У гурты моцных прыняць удзел любячы арганізаваныя групы.

• **Квэст “Пошукі мінулага”. Правадзіцца заўсёды.**

• **Экспазіцыя “Інтэр’ер шляхецкай сядзібы”.** Палярадрні запіс. **Правадзіцца заўсёды.**

• **Экспазіцыя “Шлях мастака Валенціна Ваньковіча”.** Палярадрні запіс. **Правадзіцца заўсёды.**

• **Экспазіцыя “Сядзібы партрэт”.** Палярадрні запіс. **Правадзіцца заўсёды.**

• **Экспазіцыя “Ткацтва”.** **Правадзіцца заўсёды.**

МАГІЛЁўСКИ АБЛАСНЫ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТР

г. Магілёў, вул. Першамайская, 7, тэл.: 8 0222 656604 (каса), сайт: mdrama.by

- Прыпавесць пра каханне **"Соня"** (16+). 10 мая ў 18.30.
- Музычная казка ў 1 дзеі **"Як Кашчэй Бессмяротны з Васілісай ажаныўся"** (6+). 11 мая ў 12.00.
- Сямейная камедыя ў 2 дзеях **"Мая жонка – манюха"** (16+). 11 мая ў 18.30.
- Хулганская камедыя для дзяцей і дарослых у 2 дзеях **"Казка пра каралеву, прынцэсу, рыцара і пачвару"** (6+). 12 мая ў 12.00.
- Вадзівіль у 2 дзеях **"Бяда ад пшчотнага сэрца"** (12+). 12 мая ў 18.30.
- Сучасныя вадзівілі ў 1 дзеі **"Спадары, таварышы, сволачы і дамы"** (16+), 13 мая ў 18.30.
- Медыйны спектакль **"Жаніцца. Бантасмагорыя"** (12+). Прэмера. 16 мая ў 18.30.
- Камедыя ў 3 дзеях **"Рамантыкі"** (12+). 17 мая ў 18.30.
- Казка **"Як стаць супергероём?"** (0+). 18 мая ў 12.00.
- Драма **"Калігула"** (18+). 18 мая ў 18.30.
- Мюзікл **"Карлік Нос"** (6+). 19 мая ў 12.00.
- Камедыя 2 дзеях **"Тарчоф"** (16+). 19 мая ў 18.30.

УНП 700184039

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКИ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7, тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627, пошта: kupalabilet@mail.ru

- Камедыя ў 2 дзеях **"Паўлінка"** (12+). Галоўная сцэна. 10 мая ў 19.00.
- Тыдзень моды і сучаснага мастацтва **Fashion Art Week (0+)**. Галоўная сцэна. 11 мая ў 13.30, 19.30.
- Сімфанічнае рок-шоу **"Рокафонія"**. Галоўная сцэна. 11 мая ў 19.00.
- Драма **"А зоры тут ціхія"** (12+). Галоўная сцэна. 13 мая ў 19.00.
- Спектакль у 2 дзеях **"Ляцця жураўлі"** (12+). Гастролі Гомельскага абласнога драматычнага тэатра. Галоўная сцэна. 15 мая ў 19.00.
- Спаведзь **"Незагойная рана"** (12+). Гастролі Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа. Камерная сцэна. 15 мая ў 19.00.
- Спектакль **"Еўфрасіння Полацкая. Святыя літары"** (12+). Гастролі брэсцкага тэатра лялек. Галоўная сцэна. 16 мая ў 19.00.
- Драма **"Белы ліст"** (14+). Гастролі Слонімскага драматычнага тэатра. Галоўная сцэна. 17 мая ў 19.00.
- Гісторыя кахання і сяброўства **"Мой бедны Марат"** (15+). Гастролі Мазырскага драматычнага тэатра імя Івана Мележа. Галоўная сцэна. 18 мая ў 19.00.

УНП 100377901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1, тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- Экскурсія **"Унікальны свет закулісы Вялікага тэатра Беларусі"** (6+). 10 мая ў 16.00, 11 мая ў 14.00, 16 мая ў 16.00, 18 мая ў 14.00.
- Балет у 3 дзеях **"Дон Кіхот"** (12+). 10 мая ў 19.00.
- Опера ў 4 дзеях **"Аїда"** (12+). 11 мая ў 18.00.
- Балет у 2 дзеях **"Маленькі прынец"** (12+). 12 мая ў 11.00.
- Перад спектаклем у фэе белызтажа – музычная праграма **"Іграюць дзеці"** (сумесны праект Вялікага тэатра Беларусі і дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 4 імя І. М. Лучанка). **Пачатак у 10.15.**
- Балет у 2 дзеях **"Маленькі прынец"** (12+). 12 мая ў 18.00.
- Канцэрт **"Энары. Tribute"** (12+). Камерная зала імя Л. П. Александровскай. 12 мая ў 18.30.
- Балет у 3 дзеях **"Дон Кіхот"** (12+). 15 мая ў 19.00.
- **"Канцэрт-ПРАчытанне"** (12+) па матывах кнігі М. Гаўрылава "... абатрэ Бог усякую слязу". Камерная зала імя Л. П. Александровскай. 15 мая ў 19.30.
- Опера ў 3 дзеях **"Кармэн"** (12+). 16 мая ў 19.00.
- Опера ў 2 дзеях **"Чароўная флейта"** (12+). 18 мая ў 18.00.

УНП 191081532

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, 8 029 5518051, 8 029 1903149

- Палацавы ансамбль**
- Тэатралізаваная экскурсія **"Чорная панна Нясвіжа"**. 11 мая ў 15.00.
 - Выстава сучаснага скульптара Максіма Петруля **"4х4"**. Да 15 чэрвеня.
 - Выстава **"Маджарскія: армянскі род у гісторыі Беларусі"**. Калекцыйныя залы "Случцка паясы". Да 31 ліпеня.
 - Часовая экспазіцыя **"Ператвораны ў попел"**. **Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. Да 13 кастрычніка.
 - Выставачны праект **"Прыгажосць і мода. XIX–XXI стагоддзі"**. Да 20 кастрычніка.
 - Экспазіцыя **"Цудатворная Жыровіцкая ікона Божай Маці ў камені"**. Аўтар праекта А. Пяпельскі. Малая выставачная зала. Да 18 лістапада.
 - Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальныя цырыманіалы нясвіжскага двара"**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
 - Квэст **"Палацавыя таямніцы"**.
 - Виртуальныя выставы: **"Ператвораны ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**, **"Нясвіж – здабытак сусветнай культуры"**, **"Разбураны след вайны ў архітэктуры Нясвіжа"**, **"Шэдэўры калекцыі і ўнікальныя артэфакты музея-запаведніка "Нясвіж"**.
 - Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

- Інфармацыйна-касавы цэнтр (г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1)**
- Выстава работ мастака, члена Беларускага саюза мастакоў Генадзя Чыстага **"3 душой вясні і першаю ўсмешкай лета"**. Да 9 ліпеня.

- Архітэктурны помнік "Случцкая брама" (г. Нясвіж, вул. Случцкая)**
- Часовая экспазіцыя **"Колер і святло. 3 гісторыі вітражнага мастацтва"** з фондаў музея-запаведніка. Да 30 верасня.

- Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3)**
- Фотодакументальная часовая экспазіцыя **"Шлях да Перамогі. Вызваленне Беларусі"**, прыверкаваная да 80-годдзя вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Да 31 ліпеня.

- Пастаянныя экспазіцыі**
- **"Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX ст."**.
 - Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стагоддзяў **"Культура часу"**. З фондаў музея-запаведніка.

- Мерапрыемствы**
- Квэсты: **"Безаблічны артфакт"**, **"Карта сямі каралеўстваў"**, **"Музейны дэтэктыў"**, **"Музейнае расследаванне"**.
 - Культурныя мерапрыемствы: **"Прыём у кнігні"**, **"Дзень нараджэння ў ратушы"** (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
 - Сюжэтна-ролевая развівальная праграма **"Школа шпіёнаў"** (да 25 чалавек).
 - Гульня-знаёмства **"Музыка аб музеі"** (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
 - Гульнявая праграма **"Выкрунтасы"** (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці па тэлефонах 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі р-н, Продзенская вул., тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Квэст **"Таямніцы двух куфраў"**. 11 мая ў 15.30.
- Сямейны квэст **"Архітэктурныя галаваломкі Мірскага замка"**. 3 і 5 па 18 мая ў 11.30, 15.30.
- Касцюмраваная выстава **"Гісторыя ў асобах"** Цэнтральнага музея васковых фігур Санкт-Пецярбурга. Да 30 верасня.
- Экспазіцыя **"Войны XX стагоддзя. Гета ў Мірскаму"**.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дваіх **"Інтрыгі Купідона"**.
- Сямейная квэст-экскурсія **"Легенды і паданні Мірскага замка"**.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдня школьнага ўзросту: **"Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце"**, **"Асаблівае жаночае касцюма XVII ст."**, **"Арганізацыя войскі і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст."**, **"Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў"**.

УНП 590201541

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69, тэл.: 8 0212 368387 (каса), сайт: vitebsk-fl.by

- Музычна-гульнявая праграма **"КАРАМЕЛЬКА І ГАРОШЫНКА НА КАРЫБСКИХ АСТРАВАХ"** (3+) у межах праекта **"ФІЛАРМОНІЯ – ДЗЕЦЬМЯ"**. 12 мая ў 11.00.
- Святочны канцэрт да Міжнароднага дня сям'і – **"ТАТА, МАМА, Я"** (6+). 15 мая ў 19.00.
- Новая імпрэза цыкла лекцый-канцэртаў **AD LIBITUM**, прысвечаная **МІКАЛАЮ НАСКОВО (6+)**. 16 мая ў 19.00.
- Прадстаўленне **"ПРЫГОДЫ ВІНІ-ПУХА І ЯГО СЯБРОЎ"** (3+) у межах праекта **"ФІЛАРМОНІЯ – ДЗЕЦЬМЯ"**. 19 мая ў 11.00.

УНП 300149385

БЕЛАРУСЬ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
 - Часовая экспазіцыя **"Чаканьня памяць..."**. Сумесны праект з Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь.
 - Часовая экспазіцыя **"Адзінай памяці верныя"**, прысвечаная 80-годдзю з пачатку вызвалення Беларусі.
 - Часовая экспазіцыя **"Музей. Час. Памяць"**, створаная ў рамках праекта "Адкрытыя фонды".
 - У продажступілі сертыфікаты на наведванне музея.
- Падрабязнасці на сайце wartmuseum.by.

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Персанальная выстава Ігара Кашкурэвіча **"3 Вечнасці ў Вечнасць"**. Да 25 мая.
- Міжнародная выстава **"Сярызізм"**. Да 26 мая.
- Выстава **"Будаваць будучыню, захоўваць мінулае"**. Да 26 мая.
- Запрашаем арганізаваныя групы школ наведваць музычна-педагагічныя заняткі **"Жывая памяць пра вайну"**. Запісацца можна па тэлефоне 8 017 2350331.

УНП 192545414

ЗАСЛУЖАНЫЯ КАЛЕКТЫ БЕЛАРУСКИ ТЭАТР "ЛЯЛЯ КУПА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2, тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Казка ў 2 дзеях **"Жыў-быў Заяц"** (5+). 11 мая ў 11.00.
- Казка ў 2 дзеях **"Тысяча персідскага эпосу"** "Тысяча і адна ноч" – **"Аладзін"** (6+). 12 мая ў 11.00.
- Правілы па тэхніцы беспячкі для маленькіх сабак і несласлухных дзяцей у 1 дзеі **"Асцярожна, Соня!"** (3+). 19 мая ў 11.00.

УНП 300001869

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ У МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37, тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
 - Art-lectorium **"Зразумелае мастацтва"**.
- Праводзіцца заўсёды.**
- Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

Карыстаецца стыкерамі ў анлайн-ліставанні і хочаце папоўніць сваю калекцыю? Прапануем стыкерпак ад "Культуры"!

Выкажце эмоцыі вам дапамогуць класікі беларускай літаратуры. Выбірайце самую трапную цытату — і здзяўліце суразмоўцаў у Telegram!

t.me/kultinfina

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА). Выдаецца на беларускай мове.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — рэдакцыйна-выдавельцаў «Установа "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА"».

Дырэктар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна.

Рэдакцыя газеты "Культура": Галоўны рэдактар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна. Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзеўна.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ.

Рэдактары аддзелаў — Віктар ГАУРЫШ, Данііл ШЫЙКА.

Аглядальніцкі рэдакцыі — Яўгенія ГАБЕЦ, Антон РУДАК, Ганна САКАЛОВА, Ілья СВІРЫД, Міхась ЮРКЕВІЧ, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Анастас ЮРКЕВІЧ.

Рэдактары літаратурныя — Машэвіч ЗАЙЦАЎ, Лідыя НАЛІЦКА.

Рэдактар мастацкі — Мікалай КАСЦЮКОЎ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефон: 8 017 2860797. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735. Рэкламны адзел: 8 017 2860797.

Падпісанні індэксы: 63875, 638752, 63879. Ільготныя на паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %). Камплекі (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

* — матэрыял на правах рэкламы.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэдакцыйна і не вяртаюцца. Меркаванне аўтара можа не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісанне ў друку 08.05.2024 у 16.00. Замова № 1071. Наклад 3452.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавельца "Беларускі Дом друку", 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 3820000007667 ад 30.04.2004.

© "Культура", 2024.